

Naročnina

za državo SHS:
na mesec Din 20
na pol leta 120
na celo leto 240

za inozemstvo:
mesečno Din 30

Sobotna izdaja:
celoletno

v Jugoslaviji Din 40
v inozemstvu 60

SLOVENEK

Cene inseratov:
Enostopna petlinna vrsta
mali oglasi po Din 1'50 in
Din 2'—, večji oglasi nad
45 mm višine po Din 2'50,
veliki po Din 3'— in 4'—,
oglas v uredniškem delu
vrstica po Din 6'—.

Pri večjem naročilu popust.
Izhaja vsak dan izveniš
ponedeljka in dneva po
prazniku ob 4. uri zjutraj.
Poština plačana v gotovini.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici 6/III. Rokopisi
se ne vračajo; neurankirana pisma se ne spre-
jemajo. Uredništva telefon 50, upravnništva 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ulici 6. Čekovni račun:
Ljubljana 10.630 in 10.349 (za inserate) Sara-
jevo 7.563, Zagreb 39.011, Praga in Dunaj 24.797.

Sodba zunanjega sveta.

Inozemstvo ni bilo še nobenega do-
godka v naši državi zabeležilo s tolikimi
simpatijami kakor nastop vlade g. Davi-
dovića pred tremi meseci. Ves svet je spre-
jel z veseljem vest, da se je strmoglavil
eden najbolj nasilnih in pokvarjenih re-
žimov v Evropi, ki je pomenil trajno ne-
varnost za mednarodni mir in red. Pod
vlado g. Davidovića se je ugled naše drža-
ve naenkrat dvignil, ker so v prvi sode-
lovali z njo Slovenci in Hrvati kot enako-
pravna naroda na temelju one demokra-
cije, ki razun v Italiji, vlada danes po ce-
lem svetu, potem ko so se vsi restavracijski
poizkusi reakcije izjalovili. Beseda naših
državnikov se je v Društvu narodov uva-
ževala, ker so se smernice Davidovićeve
vlade popolnoma skladale z onimi, ki jo
zasledujejo demokracije velikih držav.

Tem večje je bilo presenečenje zuna-
njega sveta, ko se je izvedelo, da je po
znanih intrigah prišel zopet na krmilo
Nikola Pašić, ki je vsled nepoštenih metod
svoje politike med vsemi državniki na naj-
slabšem glasu. P.-P. režim je izpočetka
mislil, da bo zmaga konservativne stranke
na Angleškem njegovo reakcionarno smer
moralno okrepila, pa se je ravno tako
kakor Mussolini pri tem hudo uračunal.
Angleški konservativci z enakim prezira-
njem gledajo na Pašića in Mussolinija ka-
kor bivša delavska vlada ali pa liberalna
stranka. Angleški konservativci so veko-
viti borci za parlamentarizem in njegove
demokratske tradicije in nimajo nič skup-
nega z ljudmi, ki so se dokopali do oblasti
ali po surovi sili in revoluciji ali pa po
profustavnih intrigah in ki vrh tega niso
čistih rok. To nam dokazuje angleško ča-
sopisje, ki enodušno beleži povratek P.-P.
režima v Jugoslaviji kot veliko nesrečo in
mu napovedujejo bližnji konec, ker je —
kakor pišejo — popolnoma izključeno, da
bi pešiča velesrbske oligarhije mogla s
silo pokoriti dva tako demokratska, za-
padno orientirana in napredna naroda ka-
kor sta hrvatski in slovenski.

Francoski narod, ki ima izmed vseh
največje simpatije za Jugoslavijo in je
tudi izmed vseh največ zanj žrtvoval, pa
je izpočetka tudi največ veroval v vodivne
srbske državnike, da bodo kos svoji novi
nalogi v poveljni Evropi — se je danes
nad njimi popolnoma razočaral. To nika-
kor ne velja samo za levčarsko usmerjeno
Francijo, marveč v enaki meri za konser-
vativne francoske kroge, med katerimi se
nahajajo nekdanji največji Pašićevi prija-
telji. Francosko časopisje — naj spomnimo
samo na veleugledni »Journal de Geneve«
— čisto pravilno gleda v naši krizi na-
rodno krizo, povzročeno po trmi osem-
desetletnega starca, ki je proti volji Hrva-
tov in Slovencev izsilil centralistično drža-
vo in Srbom napravil breme nadvlade, ki
mu niso in ne morejo biti kos, in ki ga
demokratski del srbskega ljudstva sam
noče, ker njega samega upropačča.

Izredno točno sodbo izreka o P.-P.
režimu tudi najbolj razširjeni in najbolj
upoštevani nemški list »Frankfurter Zel-
tung« 11. novembra t. l. Čudi se, kako da
je mogel priti zopet na oblast »stari radi-
kalni režim, ki je notranje že popolnoma
izrabljen in je dogospodaril.« Pravi, da se
bo mogel držati seveda samo s »svojimi
starimi metodami«. Primerja ga z nekda-
njo prusko junkersko stranko, »ki se je
tudi imela za državotvorno, pa je državo
upropastila«. Slepa za novo življenje in
vrednote, ne vidi, da je problem države v
tem, da »stoji odrevenelemu centralizmu
nepopolnopravne starca, velesrba Pašića
nasproti federalizem mlade Jugoslavije, ki
more le v tej obliki ohraniti in zagotoviti
svoje edinstvo.« Pašić more začasno zma-
go samo izsiliti, trajati pa ne more, »ker
politika Pašića sloni samo na njem in na
njegovih kreaturah in je sama sebe že
davno preživela.«

Jako značilen pojav pa je, da je tudi
češka javnost soglasno zavzela proti P.-P.
režimu stališče, ki ga ji narekuje njeno
odnedkaj visoko razvito demokratsko
čustvo. To je tem večje vrednosti, ker je
bil dosedaj izvesten del češkega časopisja
gleda Pašića v veliki zmoti in naposled
informiran. Danes ne obsoja velesrbske de-
spotije samo katoliški »Čech«, ki piše 14. t.
m. v uvodniku, da »je propad države

gotov, ako bo Pašić preganjal Hrvate,
marveč tudi glasilo dr. Kramača, »Narodni
Demokracije«, ki kliče Belgradu sledeči opo-
min: »Trebalo je pomisliti, da ni več Srbije,
marveč da obstoja država Srbov, Hrvatov
in Slovencev, v kateri morajo biti vsi ravnopravni!« Enako sodi o položaju med dru-
gimi tudi organ čehoslovaških obrtnikov
»Reforma«, ki ob imenovanju P.-P. režima
vzklika: »Quo vadis Jugoslavia?«...

Ves kulturni svet je edin v obsodbi
koruptnega, nasilnega, protidemokratskega
P.-P. režima. Hvalijo ga in podpirajo
samo izrodki slovenskega naroda, tako-
zvani samostalni demokrati z Žerjavom na
čelu, ker so za to od Pašića plačani na
stroške slovenskega ljudstva. To ljudstvo
jim bo zato ob volitvah pokazalo, kaj sodi
o izdajavcih slovenstva.

Sto milijonov kron v korupcijske svrhe.

Belgrad, 18. nov. (Izv.) Razsipavanje
denarja v umazane svrhe se nadaljujejo
na najbolj očiten način. V proračunu dolo-
čene in odobrene vsote se ne trošijo v do-
ločene svrhe, marveč pod nepravno firmo
za režimsko časopisje in za dnevnice re-
žimskim agentom. Velik del ostane v prvih
rokah, kajti v glavnem agitacijskem od-
boru ima vodilno besedo dr. Marković.
Navajen na velike vsote, mu v proračunu
odobreni krediti za nujne potrebe niso za-
doščali in tako je pričela vlada trošiti de-
nar izven proračuna na lastno pest v svoje
strankarske korupcijske namene.

Isto se je dogajalo tudi za časa radi-
kalne homogene volivne vlade 1923-24, ko
je ista vlada pozneje predložila narodni
skupščini v naknadno odobritev nad eno
in pol milijardo potrošenih dinarjev, ki so
med volivno borbo izginili kdo ve kam.
Sedanja režim narodne sramote gre isto
pot, samo da bo ta naknadni kredit še
večji, če sklepamo po prejšnjih volitvah
in če upoštevamo, da mora odpasti precej-
šen del na Markovića ter na Pribečevića
in Agromerurja, ki nista ravno skromna.
Tako je vlada sklenila, da se odobri za 25
milijonov dinarjev v proračunu nedoločene
kreditov in naroči finančnemu ministru
Stojadinoviću, da ta kredit čim prej stavi
na razpolago.

Teh 100 milijonov kron je odobrenih
pod firmo, da se popravi cesta Belgrad—
Boka Kotorska. Če bi se ta kredit res po-
rabil za to, moramo proti takemu favori-
ziranju odločno nastopiti in delati na to,
da se Slovenija in druge pokrajine ne za-
postavljajo, kajti za popravilo te potne zve-
ze je določena itak že precejšnja vsota in

odobritev novih kreditov znači, da name-
rava sedanja režim tudi že odobrene kre-
dite porabiti v volivne svrhe, kar je jasno
kot beli dan. Kajti po zimi se ceste ne po-
pravljajo, posebno ne v pokrajinah, ka-
kršne so omenjene. Če niso popravljali cest
v letnem času, se bo v snegu storilo še
menj.

Taki krediti se bodo odobravalni od-
slej vsak dan, samo če jih bo parlament
naknadno potrdil. Zato pomeni vsak glas,
oddan strankama narodne sramote, že
vnaprej odobravanje tatvine državnega de-
narja na debelo. Ves ta primanjkljaj mora
plačati ljudstvo z davki. Zato znači vsak
glas, oddan strankama korupcije in na-
silja, da volivci vnaprej odobravajo povi-
šanje davkov. Takih pa je malo, ki bi ho-
teli škodovati sebi in zato mora priti v par-
lament večina, ki takega odiranja ne bo
dopustila, marveč krivce postavila pred
sodišče.

Drug sklep, ki je storjen, je približno
enak. Prične se namreč kovati denar in si-
cer niklasti novci po dva, eden in pol di-
narja v višini 200 milijonov dinarjev. Tak
sklep je bil storjen pod radikalno homo-
geno volivno vlado. Do izvršitve pa ni pri-
šlo, dasiravno je bilo vse pripravljeno.

Tudi za tem se najbrž skriva atentat
na državni denar, ker je jasno, da more
povečanje za 200 milijonov odobriti samo
parlament. — Tako vlada dokazuje, kako
je zmešano njeno državno gospodarstvo.
Ker je njeno delovanje škodljivo, jo bo
ljudstvo obsodilo in postavilo na prvo me-
sto v državi ljudi, katerim je blagor ljud-
stva na srečo, ne pa samo na jeziku.

Prva seja državnega sveta.

DR. HOHNJEC ZA DOLOČITEV ŠTEVILA POSLANCEV NA PODLAGI LJUDSKE-
GA ŠTETJA IZ LETA 1921. — VEČINA GLASOVALA ZA PRIVILEGIJ PREBI-
VALSTVU BIVŠE KRALJEVINE SRBIJE.

Belgrad, 18. nov. (Izv.) Danes dopol-
ne se je sestal državni odbor na prvo
sejo. Prisotni so bili vsi člani in sicer Lj.
Jovanović, dr. Maček, dr. Hohnjec od
predsedništva skupščine, državni svetnik
Alavpović kot zastopnik predsednika drž-
avnega sveta, Mihajlo Jovanović kot pred-
sednik kasacijskega sodišča, dr. Farkaš
kot predsednik vrhovnega sodišča v Sara-
jevu, dr. Badaj kot predsednik stola sedmo-
rice v Zagrebu, dr. Verona kot zastopnik
podpredsednika stola sedmorice v Zagre-
bu, oddelka za Slovenijo in Dalmacijo, Ra-
dulović kot predsednik velikega sodišča v
Podgorici in Stojković kot predsednik so-
dišča v Novem Sadu.

Jovanović je otvoril razpravo s pred-
logom, da se določi število poslancev za
posamezna volivna okrožja na podlagi sta-
tistike prebivalstva iz leta 1910, kakor to
določa volivni zakon. Proti so govorili
dr. Maček, dr. Hohnjec, dr. Badaj in
dr. Verona.

Dr. Hohnjec je poudarjal, da edi-
no tako tolmačenje volivnega zakona, da
se kot podlaga za odločitev o številu pre-
bivalstva vzame ljudsko štetje iz l. 1921,
odgovarja duhu ustave. Vsak drug temelj
je v protislovju z določili ustave. Ako bi
se število poslancev določilo po ljudskem
štetju iz l. 1910., bi bila pogažena določba
ustave o enakosti volivne pravice, ker bi
tehtnost glasovanja ne bila v vsej državi
enaka.

Ljudsko štetje iz l. 1910. izkazuje v
Srbiji in Črnigori več prebivalstva kakor
l. 1921. Ako bi se, vželo za podlago ljud-
sko štetje l. 1910., bi Srbija in Črnagora
imeli 20 poslancev več, nego jim pripada
po štetju iz l. 1921. Vse kulturne države
polagajo največjo pažnjo na to, da se šte-

vilo poslancev določa po dejanskem števi-
lu prebivalstva ter strogo prepovedujejo,
da bi se kakšnim pokrajinam dal tak pri-
vilegij, da bi mrtvi glasovali pri volitvah.

Naša država ne sme delati izjeme med
kulturnimi državami Evrope. Ljudsko za-
stopstvo mora biti točen in jasen izraz
ljudskega mišljenja, zato se gotovim sku-
pinam prebivalstva ali narodom ne sme
dati privilegij večjega števila poslancev,
kakor mu pripada po številu in to na ško-
do drugih narodov v državi.

Z juridičnega stališča sta to tezo pre-
cizno in lepo branila dr. Badaj, ki se je
skliceval na znanega pisatelja in strokov-
njaka Slobodana Jovanovića, ki zastopa
isto stališče, in dr. Verona. Mihajlo Jova-
nović je trdil, da je podlaga ljudskega štetja
iz l. 1910. dopustna. Isto mnenje je zastop-
pal predsednik Jovanović, ki je poudarjal,
da je narodna skupščina v istem smislu tol-
mačila ustavo, ko je l. 1922 sklenila novelo
k volivnem zakonu in sklenila nekatere
spremembe, določil o ljudskem štetju kot
podlaga pa ni spremenila. Zato državni od-
bor za tako spremembo ni kompetenten.

Dr. Hohnjec je odgovoril Jovano-
viću, da je državni odbor za to merodajen.
Člen 7. volivnega zakona pravi, da državni
odbor določi število poslancev v posamez-
nih okrožjih po celokupnem številu pre-
bivalstva vsakega okrožja na podlagi urad-
ne statistike. Državni odbor je kompeten-
ten in dolžan, da določi število poslancev
z ozirom na število prebivalstva po uradni
statistiki.

Edina resnična uradna statistika je le
ljudsko štetje iz l. 1921, katero je izvedeno
na temelju istih načel v vsej državi. Ljud-
sko štetje l. 1910 pa je bilo izvršeno od raz-
nih držav: Turčije, Srbije, Avstrije, Ogrske

in Črne gore. O teh naredbah je državna
kontrola onemogočena.

Kar se tiče novele k volivnem zakonu,
ki jo je skupščina 1922. l. sprejela, je dr.
Hohnjec omenil, da je znano, da je bila ta
novela izvedena in sprejeta na hitro roko
ter večinoma namenjena samo za to, da
uredi okrožja in okrožne kandidature. Da
se leta 1922. ni moglo vzeti za podlago
ljudsko štetje iz leta 1921, je razlagati iz
tega, ker po priznani počasnosti naših sta-
tističnih uradov še ni bilo definitivno ugo-
tovljeno stanje v državi.

Jovanović je postal tekotom debate zelo
nervozen in se je končno skliceval na šte-
vilne grobove v Srbiji in Črni gori.

Kot odgovor je dr. Maček izjavil, da
gre grobovom vsa čast, da pa mrtvi ne mo-
rejo glasovati, zato ne odločajo števila po-
slancev.

Nato se je prešlo na glasovanje.

Proti so glasovali dr. Maček, dr. Hoh-
njec, dr. Badaj, in dr. Verona, ostalih šest,
med njimi Hrvat Alavpović in Farkaš iz
Sarajeva, pa je glasovalo za to, da se pri
določitvi števila poslancev vzame kot pod-
laga ljudsko štetje iz l. 1910. Po izvršenem
glasovanju je predlagal Jovanović po sta-
rem zapisniku zapisano število prebival-
stva v posameznih okrožjih po ljudskem
štetju iz l. 1910. l. in število poslancev.

V nekaterih okrožjih v južni Srbiji in
Vojvodini je prišlo v zadnjem času nekaj
vasi pod našo državo, katerih prebivalstvo
je treba še prišteti. Isti slučaj je v Slove-
niji z vasjo Črnuče. Vendar ta prirastek ne
bo imel odločilnega pomena pri spremembi
števila prebivalstva.

Prihodnja seja državnega odbora se bo
vršila v četrtek ob pol 10 dopoldne.

KOMUNIKE ŠIRSEGA BLOKA O VO- LIVNI KOOPERACIJI.

Belgrad, 18. nov. (Izv.) Danes popol-
dne od 4. do 7. ure se je vršila seja vodite-
jev parlamentarne večine, o kateri se je
izdalo sledeče obvestilo:

»Na seji voditeljev širšega bloka se je
ugotovilo, da je volivni položaj na podlagi
poročil, ki so jih dobili voditelji iz vseh
krajev države, zelo povoljen za stranko
sporazuma. Jemajoč v obzir, da se sedaj
vodi volivni boj na temelju, ki gre za zma-
go principa parlamentarizma in spoštova-
nja ljudske volje za zmago narodnega spo-
razuma in boja proti korupciji in v soglas-
ju z željo prijateljev iz vse države, so vodi-
telji sporazumnih strank sklenili, da pri-
poročajo svojim prijateljem, kjerkoli je to
z ozirom na lokalne razmere mogoče izve-
sti, da kooperirajo in skupaj nastopajo.
Kjer to ni mogoče in radi lokalnih razmer
ne bi bilo koristno, se razume, da so člani
sporazumnih strank obvezani, da si kolikor
mogoče medseboj pomagajo.« — Davidov-
vić, Korošec, Maček, Petrović, Spaho.

VOLIVNA TAKTIKA HRSS.

Belgrad, 18. nov. (Izv.) Na podlagi
pisma Stjepana Radića iz inozemstva, je
po informacijah Vašega dopisnika vodstvo
HRSS storilo danes sledeče sklepe:

V severni Dalmaciji bo nosilec liste
HRSS Pavao Radić, v južni Dalmaciji pa
splitski zastopnik Avgust Košutić. Skle-
nilo se je, da HRSS v Dalmaciji ne stopi
v kooperacijo z nobeno stranko parla-
mentarne večine, pa tudi ne s Trumbićem
in z zemljoradniki, ker slednji po besedah
Radićevega pisma niso niti seljačka niti
republikanska stranka in so po svojih
zadnjih nastopih dejansko prešli v radi-
kalski blok. V Bosni bo v travniškem
okrožju nosilec liste HRSS Ivo Selan, v
banjaški Pavao Radić, v tuzlanskem
pa dr. Krnjević. Tudi za Bosno se je skle-
nilo, da HRSS ne bo sklepala nobenih
kompromisov z JMO in to zato, ker Ra-
dić v svojem pismu piše, da dr. Spaho ni
niti za republiko, niti za kmečko pravo,
vendar se pa proti JMO ne sme nasto-
pati sovražno. HRSS upa dobiti v Bosni
absolutno, ali pa vsaj relativno večino.
Vodilni krogi HRSS mislijo, da bodo do-
bili v Bosni 20, a JMO 10 mandatov, tako
da bi pristaši bloka parlamentarne večine
dobili od 48 mandatov v Bosni najmanj
30. — Kar se tiče Slovenije, vodstvo
HRSS še ni storilo glede postavljanja
kandidatov definitivnih sklepov. Kandi-
dati se bodo postavili v sporazumu s slo-
vensko republikansko stranko in sicer se

bodo postavile liste tako v Prekmurju in na Štajerskem kakor Kranjskem. S SLS ne bo stopila republikanska stranka v noben volivni sporazum. Tako se glasi pismo Radiča vodstvu HRSS, ker da SLS ni republikanska, toda HRSS ne sme voditi proti SLS borbe, to je ne sme napadalno nastopati, ker SLS odkrito, pošteno in odločno zastopa samoodločitev slovenskega naroda, nedeljivost in samostalnost Slovenije, kakor se nadalje glasi v Radičevem pismu. — HRSS nadalje tudi ni še postavila kandidatur za Vojvodino, toda po informacijah Vašega dopisnika, bodo nosilci list tudi tam predstavniki HRSS. Vodstvo HRSS je zajamčilo narodnim manjšinam v Vojvodini, da se bo v onih okrajih in župnijah, kjer imajo večino, uvedel njihov jezik v upravi, pravosodju in šolstvu, ter da dobe avtonomijo, kakor je imajo neruski narodi v sovjetski Rusiji. — V Hercegovini bo nosilec liste sam Stjepan Radić. Glede Črne gore, Srbije, Šumadije je vodstvo sklenilo, da spričo izrednih razmer v teh pokrajinah ne postavi HRSS niti svojih list, niti svojih kandidatov, ampak prepušča teren popolnoma demokratski stranki g. Davidovića in zemljoradnikom oziroma strankam parlamentarne večine in onim strankam, ki so sicer v opoziciji proti režimu korupcije in nasilja.

SUMLJIVI OBISKI ITALIJANSKEGA POSLANIKA.

Belgrad, 18. nov. (Izv.) Danes je italijanski poslanik Bodrero obiskal zunanjo ministra Ninčiča in ministrskega podpredsednika Trifkovića. Z obema se je razgovarjal, kakor je izjavil, o razmejitvi v Sloveniji. Kljub takim izjavam Bodrero so obiski italijanskega poslanika v predsedništvu in zunanjem ministrstvu zelo sumljivi.

PASIĆ INTRIGIRA PROTI NINČIČU.

Belgrad, 18. nov. (Izv.) Pašić nadaljuje boj proti Ninčiču in proti nekaterim ministrom, ki mu niso po volji. Radičega se še ni izvršila niti rekonstrukcija niti izpolnitev vlade.

MINISTER ZA ŠUME IN RUDE DOBI ZLATE MARKE.

Belgrad, 18. nov. (Izv.) Na današnji seji vlade se je razpravljalo o razdelitvi kvote iz reparacij za november. Ta kvota znaša 2.750.000 zlatih mark. Največji del tega denarja dobi minister za šume in rude, da z njimi kupčuje.

TUDI STEBER «NACIONALNEGA» REZIMA!

Belgrad, 18. nov. (Izv.) Sem je prišel k delitvi dispozicije fonda in k vsem soudeležbam pri takih in sličnih transakcijah tudi dr. Ivan Šušteršič. Z ozirom na velik uspeh njegove plačane akcije pri zadnjih volitvah bo gotovo dobil še večjo vsoto. Takoj se je prijavil v avdiceno Pašiću, potem pa je počakal na dr. Žerjavo. Sestanek obeh «nacionalnih radnikov» za razbitje Slovenije je bil prisrčen in se je nacionalna ideja in boj za nacionalna načela na najboljši očitni način manifestiral, ko sta se oba skupaj peljala v Žerjavovem avtomobilu po ulicah prestolice.

NOVI UKAZI GLEDE URADNIKOV V SLOVENIJI.

Belgrad, 18. nov. (Izv.) Notranji minister Maksimović je bil danes na dvoru in predložil kralju v podpis več ukazov o novih okrajnih glavarjih v Sloveniji in nekaterih manjših imenovanjih v policijski stroki.

PRED SEJO HRVATSKE ZAJEDNICE.

Zagreb, 18. nov. (Izv.) V nedeljo se vrši seja HZ, na kateri bo vodstvo debatiralo o mišljenju krajevnih organizacij, ki so se pozvale, da izrazijo svoje stališče glede vprašanja republike ali monarhije. Zdi se, da bo vodstvo HZ v tem oziru izpovedalo ono točko v svojem programu, ki se izraža za monarhijo, in se izjavilo za republikansko obliko vladavine.

DR. RAMEK — BODOČI AVSTRIJSKI KANCLER.

Dunaj, 18. novembra. (Izv.) Zvezni svet je designiral za kanclerja dr. Rudolfa Rameka in mu poveril sestavo nove vlade. Na seji zveznega sveta, ki bo v četrtek, bo dr. Ramek poročal o svojih poskusih, sestaviti vlado.

Italija.

GIOLITTI

Rim, 18. novembra. (Izv.) Protifašistovski krogi z velikim zanimanjem zasledujejo razvoj akcije, ki jo je razvil stari Giolitti proti sedanjemu režimu. Prepričani so, da je bila Giolittijeva izjava v sobotni seji samo začetek te akcije. Giolitti, ki je že štirikrat v težkih časih vodil državno krmilo, tudi topot ni stopil iz svoje rezerve brez trdnosti določenih ciljev. Da v poslanski zbornici ne bo mogel razbiti večine, je pač dobro vedel. Toda s svojim odkritim na-

stopom proti vladi je dal mogočen poudarek težnji ogromne večine prebivalstva, da se upostavi v deželi politična svoboda in demokracija. Razen tega ima Giolitti velik upliv v senatu in ni izključeno, da Mussolini topot doživi v senatu presenečenje.

Sicer pa Giolitti z Orlandom pripravlja režimu še drugo mino: V primernem trenutku naj reši položaj krona.

MINISTRSKI SVET.

Rim, 18. novembra. (Izv.) Ministrski svet je imel večeraj pod Mussolinijevim predsedstvom sejo v kateri je odobril zakonski načrt o ureditvi armade. Notranjega ministra je ministrski svet pooblastil, da predloži parlamentu zakonska načrta o varstvu mater in otrok in o ženski volivni pravici v upravne zastoje.

ITALIJA ZA OBČINSKO ŽENSKO VOLIVNO PRAVICO.

Rim, 18. novembra. (Izv.) Ministrski svet se je danes posvetoval o zakonskem načrtu za reorganizacijo armade. Ministru za notranje zadeve pa je naročeno, naj izdela zakonski načrt o ženski volivni pravici v občinah.

NOVI IZSTOPI IZ FAŠISTOVSKÉ STRANKE.

Rim, 18. novembra. (Izv.) Iz fašistovske stranke je izstopil poslanec Lanza di Trabia, zastopnik umbrijskih kombitentov. — Posl. Paoletti je fašistovski pokrajinski odbor v Perugiji izključil iz stranke, ker je bil Paoletti še vedno član prostozidarske lože.

NOVA PROTIFAŠISTOVSKA SKUPINA.

Rim, 18. nov. (Izv.) Pod predsedstvom senatorja Fatta se je ustanovila nova anti-fašistovska skupina pod naslovom »Narodna zveza«. Skupina izda proglas na deželo.

BOMBE.

Livorno, 18. novembra. (Izv.) Minolo noč je v poslopju tukajšnje framazonske lože eksplodirala bomba, ki je celo poslopje zelo poškodovala. Prostori lože so opustošeni.

Forlì, 18. novembra. (Izv.) Snoči je doslej neznan storilec vrغل bombo v prostore kombatentskega društva. Človeških žrtev ni bilo.

HERRIOTOVE IZJAVE.

Pariz, 18. novembra. (Izv.) Herriot je izjavil v senatu, da Nemčija od uveljavljenja Dawesovega načrta dalje redno plačuje dolžne zneske. Razorožitev Nemčije še ni končana. Glede vstopa Nemčije v Društvo narodov je izjavil, da Francija vstopu ne nasprotuje, ne sme pa uživati Nemčija nikakih predprav. Priznanje sovjetske Rusije je bilo iz gospodarskih razlogov potrebno.

CAILLAUX POMILOŠČEN.

Pariz, 18. novembra. (Izv.) Senat je danes sprejel predlog o pomiloščenju političnih obsojencev s 176 proti 104 glasovom. Pomiloščen je tudi Caillaux s 166 proti 4 glasovom, Maloy pa s 195 proti 62 glasovom.

NEMČIJA IN BELGIJA.

Berlin, 18. novembra. (Izv.) »Vossische Zeitung« poroča iz Bruslja, da je Belgija sklenila priznati nemški trgovini princip največje ugodnosti.

ŠPANSKI ZOPET TEPENI.

Madrid, 18. nov. (Izv.) Uradno poročajo, da so se španske čete z veliko težavo umaknile iz Sešuanu do Darkobbe.

STALNOST AMERIŠKE VNANJE POLITIKE.

Pariz, 18. nov. (Izv.) Iz Washingtona poročajo, da državni tajnik za vnanje zadeve Hughes ne bo odstopil, ampak da ostane še 1 leto v službi v kabinetu Coolidge-jevem.

NEMIRI NA KITAJSKEM.

Shanghai, 18. nov. (Izv.) Vojaški guvernerji na plavi in na rmeni reki so se sporazumeli z Vu-pej-fu-jem, da ustanove za svoje ozemlje novo vlado, ki vlade v Pekingu ne bo priznala.

RUDARSKI ŠTRAJK V ŠPANIJI.

Pariz, 18. nov. (Izv.) Po vesteh iz Asturije so sklenili tamošnji rudarji stopiti v štrajk. Prizadetih je 12.000 rudarjev.

SKLADATELJ PUCCINI V BOLNIŠNICI.

Bruselj, 18. novembra. (Izv.) Znani skladatelj Puccini leži v bolnišnici. Operirati mu bodo morali grlo.

Dr. OETKER-jev

prah za pudding

Dobi se povsod ali pa v tovarni

Jos. Reich, Maribor

Žerjavove žrtve.

Z gnevom v srečju je vsak pošten človek obsojal nezasišlanosti, o katerih smo brali v nedeljskem »Jutru«. Ustave ni več, zakonov ni več! Na šolskem polju je zavladala brezpravna anarhija. Čujte in strmite: oni, ki so bili pred dobrim mesecem s kraljevim ukazom imenovani za okraj. šol. nadzornike, šol. upravitelje ali tudi učitelje — so po »Jutrovem« poročilu čez noč ob vsi, dasi so bili imenovani na popolnoma postaven način, ker so bile službe za šol. upravitelje in učna mesta pravilno razpisana in kompetenčnim potom oddana! Pogazili so stalnost in s tem odprli vrata na stečaj grdi korupcije tudi na šolskem polju. Ali ti ljudje kaj mislijo v bodočnost? Prav nič! Nam je dobro znano, da je ravno »Slomškova zveza« pod Koroščevim ministrom varovala definitivnost ter ni bil vsled tega brez svoje volje niti eden definitivnih učiteljev prestavljen od svojega definitivnega službenega mesta, izvzemši eno učiteljico, ki pa jo teži težka disciplinarna zadeva. In kako je zagovarjal »Učit. Tovariš« definitivnost prej, ko je bil še dr. Korošec prosvetni minister, naj priča te-le vrstice: Preganjaje je pa tudi s pravnega stališča nemogoče. Po členu 224. in 71. uradniškega zakona je učiteljstvu zajamčena stalnost in nepremestnost ter se ne more premeščati učiteljstva brez njegove volje na željo duhovščine, kakor je bilo nekaj. Kako brezmišelnost pa delajo sedaj, smo brali v »Jutru«. Kaj takega so zmogli samo kakšni brezsrčni upokojenci. Skrajno zlobnost pa nam najbolj razodeva Štrukljev slučaj. Mož ima 24 službenih let in služi sedaj šest definitivnih let na Viču. Po njegovem prizadevanju se je šola razkirla v osemrazrednico in dobila za časa njegovega službovanja še 10 vzporednic, tako, da je imela lansko leto 8 razredov in 16 vzporednic. Poleg tega je ustanovil obrtno nadaljevalno šolo in veliko delal tudi za meščansko šolo, ki bi bila že odprta, ako bi zadevo pospeševali tudi drugi. In kaj smo brali v »Jutru«? Prvič so mu vzeli nadzorništvo, ki mu je bilo podeljeno s kraljevim ukazom, kar pa brezsrčnost še ni bilo dovolj. Vzeli so mu tudi definitivno mesto in ga degradirali za upravitelja enorazredne šole na Krtini. Tako je tedaj plačilo možu, ki živi v prvi vrsti za prosep šolstva. In kakšen socialni čut morajo imeti ti ljudje, na razvidite iz nastopnega: Štrukelj ima še 8 živih otrok, eden je dal svoje mlado življenje za domovino, 7 nepreskrbljenih in od teh 5 v šolah, dva pa še čakata na šole. Doslej so učitelji ravno radi šolo-obveznih otrok dobivali službe v mestu ali vsaj poleg mesta, Štruklja pa vržejo brez vsakega kolikaj utemeljenega vzroka daleč od železnice, hoteč s tem njega samega in vso njegovo družino moralno in materialno uničiti! Doslej še nismo doživeli tako škandalozne obžalovanja vredne brezsrčnosti! Pa ko bi bil Štrukelj naredil komu kakšno krivico! Naj mu jo dokažejo, če mu jo morejo. Mi vemo, da ima Štrukelj na viški šoli več političnih nasprotnikov, pa niti proti enemu ni nastopil in ga pregnal s šole, dasi bi kaj takega morda le bilo mogoče za časa prejšnje vlade. In vendar se maščujejo nad njim. In zakaj? Nič za drugega, kakor za to, ker je od prevrata sem vodil »Slomškovo zvezo« in jo rešil, da je niso zatrli. To je tisti trn, ki jih bode, česar pa naše krščansko ljudstvo ne sme pozabiti, za kar bomo tudi skrbeli in ob priliki vrnil, ako se ta gorostasna krivica ne popravi — Pa z obrestmi vred! Druga žrtev je nadučitelj Štrekelj na Vrhniki. Pred dvema mesecema popolnoma postavno imenovan kot eden izmed najstarejših proslcev. Bil je že več let začasni vodja, ki je bil prevzel šolo v zelo zamarnem stanju, a jo je z velikim trudom krasno uredil, a za plačilo so ga degradirali za učitelja na isti šoli, kar je tudi protipostavno, mu s tem vzeli tudi stanovanje, dasi ima družino, in upravitelstvo šole izročili 1 leto mlajšemu samcu! Krasno ravnanje! Kam jadrajo — o tem ne mislijo prav nič zmagi pijani!

Tretja žrtev! Alfred Vodopivec, nadučitelj v Begunjah pri Cerknici, kamor je bil nedavno tega imenovan, je miren in izborn učitelj, oženjen ter ima edino to »enapako«, da zgledno krščansko živi in z njim vsa njegova družina, je premeščen v hribe, a v Begunje je nameščen Doljak Valentin s 15 službenimi leti. Vodopivec pa jih ima 26! Ali bode to tamkajšnje ljudstvo mirno preneslo?

Četrta žrtev je Pleničar Josip, šol. upravitelj v Radovljici, ki mora v Kropo, dasi je izborn učitelj, voditelj, česar mu niti njegovi polit. in osebni nasprotniki ne morejo odrekati in ni nič drugega zakrivil, kakor to, da je bil prevzel okr. šol. nadzorništvo po upokojenem in doslužnem gosp. Turku. Umakniti se mora z večjo družino mlajšemu. V Radovljico je bil pred leti pridelen za to, da se mu je bilo dalo malo zadoščanja, ker so ga bili njegovi politični nasprotniki po nedolžnem spravili celo v ječo za nekaj dni. Ali si morete predstavljati še večjo hudobijo! In Srečko Borštnik, ki ni član »Slomškove zveze« pa ima menda le ta »grehe« na sebi, da je bil imenovan v ministra dr. Korošcu stalnim učiteljem v

Novem mestu, mora za to v zapuščenem Farteljevo. Ali boste UJU-jarji tudi v tem slučaju molčali? Pa šesta žrtev! Slavko Čerigoj, ki je bil imenovan za šol. upravitelja v Sv. Križu pri Rogški Slatini in niti ni hotel sprejeti mesta okraj. šol. nadzornika v Litiji in je nemoten lahko še dalje na zoroval JDS nadzornik Bezeljak, mora v Stopce, dasi ni zagrešil pod milim nebom prav ničesar in bil imenovan okr. šol. nadzornikom celo proti svoji volji. In vendar ga je zadela dolga Jelenčeva šiba! Za danes prenehamo in pokažemo samo še na nov način korupcije: Janko Bajec v St. Vidu je upokojen, a z istim duem je na njegovo mesto imenovan Šmajdek brez vsakega razpisa! Tako tedaj: čez noč upokojeni, postavljeni, na njih mesta pa stalno imenovani drugi brez vsakega razpisa.

Nadučitelj Ferin Stefan in njegova so-proga, ki sta že dolgo službovala v oddaljenem Olimlju, odkoder se morata voziti po pet ur do železnice in sta radi šolo-obveznih otrok že leta in leta prosila radi šolanja otrok v Maribor ali vsaj v bližino Maribora — seveda do Koroščevega ministromanja vedno zaman, sta bila vendar končno imenovana v Hoče pri Mariboru, odkoder jima je bilo omogočeno lažje šolanje treh gimnazijcev. In glej jih socialno-čutečih ljudi! Čez noč je njuno imenovanje, ki je bilo izvršeno s kraljevim ukazom, anulirano in vrniti se morata zopet nazaj v prognanstvo zgolj zato, ker sta člana »Slomškove zveze«. — Ambrozija Rusjana preganjajo po Prekmurju že nekaj let. S kraljevim ukazom je bil imenovan za upravitelja na Dob pri Domžalah. Mož si je mislil, da bo imel v Dobu lepši mir, pa dva dečka bi z Doba pošiljal v ljubljanske šole. Nič! Ostati mora v Prekmurju, njegovo službeno mesto pa se meni nič tebi nič odda 9 let mlajšemu. — Pa Vidrov slučaj v Trzinu! 12 let že deluje tam. Ima pet otrok. Stanovanje v šoli. Kam naj gre sedaj? Res, da je bil njegov konkurent starejši, ali socialne razmere Vidrove so bile težje kakor njegovih konkurentov, bodisi Mahkota ali Paternosta. Za Mahkota so našli ljudje že tudi imeli prav pripraven kraj v mislih, tov. Paternost pa bi bil tudi nekam imenovan, da bi bil vzel k sebi upokojenega očeta, ki kot upokojenec ne more dobiti stanovanja. Toda v Trzinu hočejo imeti šokola, zato se kratkoma anulira Vidrova definitivnost, pa na njegovo mesto imenuje definitivno druge. Kdo bo pa razpisaval — saj gre tudi brez razpisa lahko. Prav, da vemo. — In Silvester! Imenovan je bil v Ljubljano. Prosil je zaunj in plačal drage kolke. Ne, ta ne sme v Ljubljano, četudi ima več deklic za šole. Čemu bi pa deklice klerikalnih staršev študirale, vsaj gredo lahko na planine za pastarico, si menda misli Jelenčeva družba — brez srčne kulture!

Sedaj šele razumemo, kaj se pravi: homo homini lupus! Zdi se mi, kakor bi plesali kolo; kar vrti se mi v glavi: Trampuš nazaj na Dobrovo, Kaligar nazaj na Vič, Zamejce v Žužemberk, Šterk Jurca nazaj v Radeče itd., itd. Kolo časa pa se hitro vrti, zdaj sem, zdaj tja. 8. februarja pa bo steklo ravno čez Jelenca, ako se že do takrat ne skrije kam na varno. In koliko trpi pri taki vrto-glavi Jelenčevi šolski politiki šola, si lahko vsakdo misli. Za državne finance seveda tej gospodi tudi nič ni, ker ne gre iz njihovih žepov, a kaj bodo rekli davkoplačevalci, je drugo vprašanje. To pa bodo izrekli po naših političnih shodih!

Iz zunanje politike.

* **Politična kriza v Avstriji.** Slično krizo, kakršno prebolevamo mi v Jugoslaviji, preboleva tudi Avstrija. Nedavno je Seiplova vlada odstopila in prvi znaki so govorili za to, da je Seipel odstopil zaradi železničarskega štrajka. Danes pa vidimo vzrok avstrijske krize jasnejše. Pravi vzrok avstrijske krize je *borba med centralizmom in federalizmom*. Po dosedanji ustavi je bila Avstrija zvezna država, kjer so imele dežele pač precej pravic, v glavnih zadevah pa je odločevala centrala. Dežele pa so postale s sedanjo dvotirno upravo nezadovoljne in danes je v Avstriji na dnevnem redu vprašanje: Ali zvezna država ali zveza držav? Dežele hočejo prepuštili centrali samo še finance, pošto in žandarmerijo, vse drugo pa zahtevajo dežele zase. Federalizaciji se upira posebno Dunaj, ki bi bil finančno zelo prizadet.

Politične vesti.

+ **Radikalni očitki Davidoviću in dr. Korošču.** Radikalna »Samouprava« je dne 14. t. m. objavila sledečo »obtožbo« proti Korošču: Korošec je proglasil začenja z besedami: »Korakali smo po potu do samostojne Slovenije...« »Zares, to priznanje je točno. Desna roka g. Davidovića, ki je imela v njegovi vladi štiri ministre in pet portfeljev, je umerila vse svoje delo v pravcu, da postane Slovenija samostojna, t. j. da se odcepi od svoje matice. Kaj pomeni danes za našo državo to dragoceno priznanje, bo razumel vsak — razen g. Davidovića.« — G. Davidović je odgovoril na to v svojem zadnjem govoru: »I Srbi i Hrvati i Slovenci morajo biti enakopravni v tej deželi.« Navedel je pa tudi sledeča

dva slučaja Pašičeve neiskrenosti v razmerju do Slovencev in Hrvatov: »Pašić me je neki dan pozval na političen razgovor. V tem razgovoru, ki je bil izrazito političen razgovor, so bile značilne te-le besede: govorilo se je o vstopu naše stranke v vlado. Razumljivo in naravno je, da sem vprašal, kaj da misli s Hrvati. G. Pašić mi je odgovoril: »Poizkusili bomo s silo vladati to državo, ako tega ne bomo mogli, naj gredo.« Nato je citiral Pašičevo pismo meseca junija 1920 Milenku Vesniću, tedanjemu predsedniku vlade. En odstavek tega pisma se glasi: »Pri razpravi vprašanja, ali je treba obrazovati našo državo na edinstveni osnovi ali federaciji posameznih edinic, sem izjavil in tudi sedaj ostanem pri tem, da morem sprejeti tudi drugo, federativno osnovo, da se na plemenski osnovi obrazujejo srbska, hrvatska in slovenska skupina in da te tri skupine tvorijo federativno državo.« Pašić je torej l. 1920 pristal na federacijo. Kadar pa razgovarja demokratska stranka s kom, ki misli o tej državi kakor je mislil G. Pašić, tedaj nas imenuje izdajalce. — Glede amputacije je pa G. Davidović izjavil, da ostane pri tem, da ne dopusti nadvlade nobenega naroda nad drugim, ker hoče njegova stranka enakopravnost, ne pristane pa tudi na nobeno amputacijo. »Mi smo«, je dejal, »proti hegemoniji in proti amputaciji.« — Pašičeva izjava iz l. 1920 je pa poučna tudi še z druge strani, ker osvetljuje politiko SLS od l. 1918 do l. 1920, ker so razni demagogi, med njimi »Avtonomist« iz nepoštenih namenov lagali, da SLS tedaj ni bila na istem stališču kakor je danes. Dokumentarčno je ugotovljeno, da je dr. Korošec že l. 1918 zahteval isto, kar zahteva še danes in je tedaj Pašić na njegove zahteve pismeno pristal, torej v času, ko se politikom, ki iščejo pod različnimi gesli le sami sebe, niti še sanjalo ni o državnopravnem stališču, ki ga sedaj tudi oni zastopajo z neresno kričavostjo, kakor da bi bili oni odkrili drugo Ameriko.

+ Reško vprašanje na beneški konferenci. »Piccolo« z dne 18. t. m. se peča z »Obzorovim« člankom z dne 17. t. m. o italijanskih zahtevah glede Zadra in Reke, s katerimi so Italijani presenetili našo delegacijo na beneški konferenci. »Piccolo« pravi, da te zahteve, ki naj omogočijo Reki in Zadru gospodarsko življenje, nikakor niso nove in so že vse bile na dnevnem redu na belgrajskih pogajanjih za italijansko-jugoslovansko trgovinsko pogodbo. Ravno tako ni novo, če se vračajo italijanski delegati na beneški konferenci, ako ni najti drugega izhoda k načrtu pristaniškega konzorcija na Reki. Ako Jugoslavija ne stremi za tem, da Reko kaznuje za to, ker se je odločila za Italijo, ta načrt ne more naleteti na nikake ovire.

Velika železniška nesreča na Pragerskem.

Maribor, 18. nov.

V noči od 17. na 18. novembra se je zgodila na postaji Pragersko velika železniška nesreča, ki je zahtevala tudi človeške žrtve. Na Pragersko je privozil okoli polnoči mešani vlak iz Ptuj. V trenutku, ko je mešani vlak zavil v postajo Pragersko, je privozil z druge strani tovorni vlak iz Maribora, ki se je na ovinku zaletel z vso silo v mešani vlak. Oba strojevodja sta sicer opazila pretečo nevarnost, toda bilo je prepozno, da bi mogla vsak svoj vlak ustaviti. Lokomotiva tovornega vlaka je vrgla s tira zadnji — osebni — vagon mešanega vlaka in razbila nekaj tovornih vagonov. Pod razvalinami je obležal mrtev doslej neznan spremljevalec konj, ki je spremljal konje iz Medjimurja v Avstrijo. Tudi več konj je težko poškodovanih. Med potniki mešanega vlaka je nastopila velika panika, vendar ni nihče težko ranjen, lahko ranjenih je več. Mešani vlak je z dveurno zamudo pripeljal v Maribor. Posebna komisija je danes na licu mesta ugotovila, da je zakrivil nesrečo prometni uradnik v Pragerskem. Materijalna škoda je zelo velika.

Dnevne novice.

— **Napad na avtonomijo občin.** S Štajerskega nam poročajo, da so okrajna glavarstva poslala malim občinam pozive, da se strnejo v večje občine, ki bi imele po 2—5 tisoč prebivalcev. Odlok pravi, da je to neobhodno potrebno, ker tako želi vlada, ki že izdeluje lozadveni zakonski načrt.

— **Varstvo najemnikov po 1. januarju 1925.** Belgrajska Zveza najemnikov naznaja, da so bili njeni zastopniki minolo soboto pri ministru za narodno zdravje kot zastopniku ministrstva za socialno politiko, da posredujejo v vprašanju o varstvu najemnikov. Minister je izjavil, da se vlada doslej s tem vprašanjem še ni pečala, da se je pa v pogovorih s posameznimi ministri prepričal, da vsi zastopajo mnenje, da mora ministrski svet poskrbeti, da ostanejo stanovanja še za neki čas neopovedljiva. V 10—12 dneh bo minister vladi predložil svoje konkretno oficielno stališče v tem vprašanju.

— **Varstvo delavcev.** »Industrija« platnjenih izdelkov v Jaršah, okraj Kamnik ima zaposlenih nad 200 delav. V tednu od 10. novembra do 16. novembra t. l. so delale v dveh skupinah. Nekatere so delale od šestih zjutraj do šestih zvečer, nekatere pa od šestih zvečer do šestih zjutraj — celo noč. O polnoči so imele pol ure časa, da so povžile jed, ki so jo seboj prinesle. Med delom ne morejo jesti, da se platno ne omaže. V soboto 15. novembra so prosile, naj jih v nedeljo zjutraj izpuste domov ob petih namesto ob šestih. To so jim dovolili, zato pa o polnoči ni nič odmoru, torej delo enajst ur in pol, brez oddihljaja. Ali se to ujema z navedbami za varstvo delavcev? Ali so v naši državi obrtni nadzorniki?

— **Razpisane službe.** Pri okrožnem sodišču v Celju je razpisana služba vodje zemljiške knjige. Prošnje naj prosilci vlagajo do 1. januarja l. 1925 pri okrožnem sodišču v Celju. — Pri moški kaznilnici v Mariboru sta razpisani dve mesti višjih paznikov. Prošnje do 3. decembra t. l. pri ravnateljstvu moške kaznilnice v Mariboru. — **Razpis.** Državni zavod za socialno-higijensko zaščito dece v Ljubljani razpisuje natečaj za deset štipendialnih mest v šoli za dispanzerske sestre, ki se prične 3. februarja 1925. Opozorja se na »Uradni list«, v katerem so pogoji objavljeni.

— **Izpremembe v imeniku zdravniške zbornice.** Iz imenika zdravniške zbornice za Slovenijo sta izločena: dr. Adolf Klein, bivši trahomski zdravnik v Prekmurju, ki je umrl, in dr. Rudolf Kobal, sanitetni podpolkovnik v Ljubljani, ki se je preselil v Skopje. Vpisala sta se v imenik dr. Alfonz Höningmann, sekundarij v splošni bolnici v Mariboru in dr. Aleksander N. Milanović, sanitetni kapetan II. razreda v Ljubljani.

— **Carinska afeta v Zagrebu.** Zagrebška tvrda Nafus-Halparn je dobila te dni 24 zabojev manufakturnega blaga, za katerega je plačala 89.000 Din carine in ga prepeljala v svoje prostore. Kasneje se je izkazalo, da je bila teža blaga preizkušena javljena in da bi bila morala tvrda plačati 89.000 Din carine. Poklicana oblast je po temeljiti preiskavi obsodila tvrdo na desetkratni znesek, za katerega je bila oškodovana država, to je na pol milijona dinarjev globe.

— **Italijanski konzulat v Dalmaciji.** Rimška »Gazzetta Ufficiale« objavlja odlok, s katerim se italijanski generalni konzulat v Šibeniku ukinja ter se Šibenik z okolišem podredi generalnemu konzulatu v Splitu. V Šibeniku se ustanovi podkonzulat.

— **Rop v zagrebški okolici.** Zagrebškega starinarja Larka Mihalička je minolo soboto pri Grancu v zagrebški okolici napadel neznan moški, ga pobil na tla in ga nato oropal.

— **Cerkven, steklen lestenec (luster)** kupi »Naša sloga«, Ljubljana, Poljanski nasip št. 10. Lestene se rabi za cerkev srednje veličine, za 12 sveč, pa tudi več.

Najcenejše in najnovejše obleke za dame in gospode dobite samo: Selenb. ul. 3. Gričar & Mojač.

Primorske novice.

p **Sramotne socialne razmere.** Poslaneo Besednjak poroča v »Gor. Straži« o strašnih razmerah v kolonski kolibarski naselbini v Števerjanu pri Gorici. Nad 90 kolonskih družin živi že 6 let v lesenih kolibah. Stene so polne razpoklin in širokih špranj, da brije urzli veter naravnost v kuhinjo in na postelje, kjer spijo otroci, starčki in bolniki. Leseni temelji so že vsi trhljeni in kadar pride vihar, so nesrečni stanovalci v večnem strahu, da se njihovo domovanje ne zruši nad njimi. Mnogi beže v hleve ali na plano. Eni baraki je vihar že odnesel streho. Strehe v kolibah puščejo in dež curkoma teče v stanovanja, hleve in shrambe. Pozimi je v barakah neznozen mrz, poleti neznozna vročina. Razen tega mučijo prebivalce poleti stenice in drugi mrčes, ki se ne da izbežati. Celo kače nadlegujejo ljudi v teh stanovališčih. V lesenih shrambah se kvarijo kolonom s težko muko pridobljeni pridelki; pozimi zmrzuje krompir in druga okopavina, živina hira od mraza in poginja, poleti pa se v vročih vinu. Za te nevdružne razmere ugodnih števerjanskih kolonov vlada dobro ve, a še vedno odlašča z izplačilom odškodnine za v vojni porušene hiše. Posl. Besednjak poziva vlado, naj se končno zgane in napravi sramoti kolonskega kolibarskega konec.

p **Smrtina kosa.** V Gorici je umrl ravnatelj tamkajšnje podružnice Ljubljanske kreditne banke G. Ivan Kačič, star 89 let. Pokojnik je kot plemenit in delaven mož vžival splošno spoštovanje. Po rodu je bil iz Šoštanj na Štajerskem.

p **Slovenski fašizem propada.** Zadnja »Goriška Straža« poroča: »Slovenski snoparji odpadajo trumoma od svoje stranke po vsej deželi. Zdi se, kakor bi kopnel sneg.« Era Nuova« samo toži, da so se šibkejši individui res povrnili v hlev svojih prejšnjih gospodarjev. Danes, ko vse zopet sili v naše vrste, pa povemo, da si bomo natančno ogledali od nog do glave, preden ga pustimo k sebi. Za nekatere je vrnitev nemogoča, nosili bodo pečat, dokler živijo.«

p **Odlikovanje Reki.** Vojvoda d' Aosta je 17. t. m. izročil Reki zlato medaljo za me-

štanske zasluge. Tem povodom so se vršile običajne slavnostne prireditve. Vojvoda d' Aosta so imenovali za častnega meščana mesta Reke.

Ljubljanske novice.

lj »Krekova prosveta« bo obhajala v nedeljo dne 23. novembra tridesetletnico. V začetku je imela ime »Društvo za katoliške delavce«. L. 1919. si je privzela sedanje ime, ker je združila v sebi zvezo delavk, zvezo uradnic in trgovskih nastavljenk ter zvezo služkinj. Ustanovitelj tega društva je bil dr. Janez Evangelist Krek. Proslava tridesetletnice se bo vršila tako: Ob pol 4. uri popoldne bo v stolnici pridiga, ki jo bo imel G. Janko Cegnar, uršulinski spiritual; potem pete liturgije. Ob 5. uri bo v Rokodelskem domu (Komenskega ulica) prireditve: Potje, tamburica, govori, igra: »Demantno srce« in veseloigra: »Tri nečakinje«. Prijatelji delavskega stanu in društva povabljeni.

lj Za božičnico revnih otrok so darovali mestnemu magistratu (socialno političnemu uradu): Tvrda »Elite«, Prešernova ulica, blago za 5 oblek, tvrda Snaj blago za obleke, tvrda Češnik nekaj blaga, tvrda Magdič več kosov otroškega perila, tvrda Bonač različne pisalne potrebščine, G. Štupica več kosov oblek in čevljev, Pomladak rdečega križa iz zbirke 1. in 2. novembra 1924 Din, čisti dobiček pri prodaji sveč iste dni pa znaša 7340 Din. Iskrena hvala vsem darovalcem in nabiralcem! Število revnih otrok znaša ca 1000, za kar je potreba še mnogo sredstev, da se nabavi najpotrebnejše stvari. Boda v nekatereh rodbinah je velika, vendar česar apeliramo na vsa dobra srca, da prispevajo po možnosti za to božičnico. Vsako darilo je dobrodošlo. Ne odklanjajte nabiralke, temveč pomagajte kolikor je mogoče. Darovi se lahko oddajo tudi na mestnem magistratu, socialno politični urad.

lj Versko-znanstveno predavanje za izobražence je danes ob pol 8. uri zvečer v dvorani pri sv. Jožefu. Predava preč. G. vsučil. prof. dr. Ehrlich: »Inteligencia in misljoni.«

lj Ljubljanske Prosvete se opozarjajo na l. Prosvetni večer, ki se vrši v petek 21. nov. ob osmih zvečer v Ljudskem domu. Spored je zelo zanimiv. Sklopične slike so krasne. Iz prijaznosti sodeluje tudi godba Mladinskega doma. Zato pridno agitirajte za obilno udeležbo. Dvorana bo dobro kurjena!

lj **Razpis gradbenih del.** Mestni magistrat ljubljanski razpisuje oddajo del za napravo treh lesenih in ometanih barak na botenskem podstavku, za skupno 12 zaslihih stanovanj po 1 sobo in kuhinjo s pritliklinalmi. Vsi potrebni podatki se dobe med uradnimi urami v mestnem stavbnem uradu, Lingarjeva ulica št. 1. Ponudbe bodo vložiti najkasneje do 22. novembra 1924 opoldne pri imenovanem uradu.

lj **Umrli so v Ljubljani:** Alojzij Reitz, urar in hišni posestnik, 58 let. — Andrej Stuppan, hišni posestnik in bivši kavarnar, 82 let. — Alojzij Račič, nadučitelj v p., 76 let. — Peter Krvina, hlapec, 54 let. — Ana Slivar, kočarica, 37 let. — Boris Ažman, rejec, 10 mesecev. — S. Ana Udovič, bolniška sestra, 37 let.

lj **Tedenski zdravstveni pregled.** V času od 9. do 15. novembra 1924 je bilo v Ljubljani rojenih 22, naknadno prijavljena so bila tri rojstva; umrlo je v tem času 13 oseb, od tega 7 tujcev. Vzrok smrti v 1 slučaju življenska slabost, v 1 srčna hiba, v 1 rak; ostali drugi naravni smrtni vzroki.

lj **Nalezljive bolezni v Ljubljani.** Od 9. do 15. t. m. so bili v Ljubljani naznanjeni sledeči slučajji nalezljivih bolezni: 1 davica, 3 škrlatice, 1 paratifusa, 1 ošpic, 4 dušilivega kašlja.

Prosveta.

pr »Doba upadanja naše srednje šole.« Dne 16. decembra bo minolo leto dni, odkar je predaval višji šolski nadzornik Wester na ljudski visoki šoli o naši srednji šoli. Tam je izrekel nekaj trditve, ki se danes berejo — predavanje je izšlo namreč tudi v tisku v Zadružnih knjigarni v Ljubljani — tako, kakor bi bil predavatelj prorokoval opustošenje, ki ga pripravljajo sodanji prosvetni minister našim srednjim šolam, Wester pravi namreč o poku latinščine nastopno: »Jaz zagovarjam slej kakor prej umestnost pouka vsaj v enem klasičnem jeziku — latinščini — že v nižji srednji šoli... Nisem prvi, a tudi zadnji ne, ki poudarja važnost latinskega pouka za formalno in intelektualno izobrazbo. Poprašajte resne inteligente: univerzitetne profesorje, sodnike, odvetnike, zdravnike itd. za njih mnenje v tem pogledu, in čuli boste iste ali slične razloge, kakor jih navajam jaz za ohranitev latinščine. Pri nobenem drugem jezikovnem poku se miselno delo učenca ne goji, večja in uredi v taki meri, kakor baš s pomočjo latinščine. Mladi človek zadobi s tem discipliniran intelekt, kar ga imenitno usposablja za vse nadaljnje znanstvene študije; z latinščino se mu vtisne v metodo njegovega miselnega dela neizbrisni pečat, ki mu ostane skoraj vse življenje.« Zato zagovarja pisatelj stališče, da naj se uvede latinščina po vseh srednjih šolah — če se bo srednje šolstvo poenotilo — vsaj od drugega razreda dalje. Po našem mnenju naj ostane kar pri dosedanji praksi: latinščina naj se prične poučevati v I. razredu gimnazije. Mirno lahko rečemo, da učenec, ki ne iz-

baja z latinščino v I. razredu, tudi ne bo uspeval, če se prične s poukom šele v II. razredu. Ni pač vsak učenec za gimnazijo; kdor ni zanj, naj jo pusti, saj dobi drugod prej kruha in dostikrat tudi boljše kruh. Predvsem pa pride v poklic, ki je primeren njegovim zmožnostim in kjer bo lahko svoje mesto tudi popolnoma izpolnil. — Glede nemščine pove Wester brez ovinkov, da ji gre pri nas prednost pred francoščino. Zato naj bi se pričel pouk nemščine že v I. razredu (podčrtal Wester) srednje šole in naj bi se v vseh štirih nižjih razredih gojila (nemščina) v prav izdatni meri. »Tako bi tisti, ki završe svoje srednješolske študije z utjorim tečajnim izpitom (malo naturo), znal uporabljati vsaj najbližji nam kulturni jezik.« Seveda naj bi se v višjih razredih poučevala tudi francoščina. — Tako govori šolnik, ki presoja stvar samo s stališča »slovenskega kulturnega človeka«, kakor sam pravi. Nam je njegovo mnenje v tem oziru posebno dragoceno, ker ga je izrekel že pred letom dni brez ozira na katastrofo, ki grozi sedaj našemu šolstvu. Ze pred letom dni se je Wester bal, da univerze drugih kulturnih držav sploh ne bodo priznavale veljavnosti zrelostnih izpričeval tuzemskih srednjih šol, če se bo njih nivo znižal v zmislu takrat šele nameravanega enotnega učnega načrta. »Če pa obvelja zakonski načrt, ... se bojim, da se z njegovo uvedbo prične doba upadanja naše srednje šole. Falsus vates sim! O da bi bil kriv prerok! — Prepričani smo, da se ogromna večina slovenskih profesorjev strinja v navedenih točkah z Westrom. Ne samo profesorji: tudi plebiscit vseh slovenskih inteligentov bi izkazal veliko večino za pridržanje sedanje srednje šole v vseh njenih bistvenih točkah. Če se tudi Pribeževič učni načrt začasno uveljavi, ga bo smatral naš narod za nasilje, ki ga bo popravil, kadar se mu prvič da možnost, da se bo upošteval tudi njegov glas, kadar se bo odločalo o njegovih kulturnih potrebah.

pr **Zakon za volitve narodnih poslancev za narodno skupščino.** Zbirka zakonov, XVI. snopič. V Ljubljani, 1925. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani. Cena s poštnino vred 12.50 Din. Pravkar je izšel v Ljubljani Volilni zakon, kakoršen je veljaven za volitve, ki se bodo vršile v februarju za narodno skupščino. V zakonu so vpoštevane vse izpremembe, s katerimi se je zakon leta 1922. dopolnil.

pr **Schreiner H.: »Čitanka«** za obče osnovne šole. Ilustrirana izdaja v treh delih; za višjo stopnjo eno- do trirazrednih osnovnih šol. Druga predelana in ilustrirana izdaja. V Ljubljani, 1924. Izdala in založila kr. zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani. Str. 419. Cena poltrdi vezani knjigi 46 Din. Izšel je tudi tretji del tridelne Schreinerjeve Čitanke, tako, da imajo sedaj tudi naše dvo- in trirazrednice svoja popolna berila, ki so jih pogrešale že ves čas po prevratu in kar je močno oviralo ponk na teh šolah. Kakor že drugi del, tako bodo gotovo sprejele vse navedene šole tudi ta del z največjim veseljem, saj predstavlja tako po svoji notranji ureditvi, kakor tudi po zunanji opremi res prvovrstno delo med našimi šolskimi knjigami. Snov je porazdeljena v štiri glavne oddelke (I. Zabavi, II. Človek, družba, gospodarstvo, III. Iz knjige prirode, IV. Dom in svet), v katerih so zbrani samo po vsebini, in po obliki najboljše sestavki iz naše literature, tako, da tvori delo nekako mladinsko antologijo slovenskega slovesstva, zastopana izključno le po svojih najodličnejših pesnikih in pisateljih. Posebno vrednost dajejo knjigi še številne ilustracije (skupno 93), ki ponazorjujejo prirodopisna, zemljepisna in druge sestavke in za katere bodo založnici zlasti one male šole po kmetih, ki ne razpolagajo z zadostnimi učili, gotovo hvaležne.

pr »Miklavž prihaja«, trije prizorčki. Spisal dr. Ivan Lah. Uglasbil F. J. Izšlo v knjž. »Šolski oder«. Naroča se v Učiteljski tiskarni v Ljubljani. Cena 6 Din, glasbeni del posebe 4 Din.

pr **Predpisi za zaščito delavstva.** V Ljubljani 1924. Založila Tiskovna zadruga. Str. 194. Cena s poštnino 36 Din.

Narodno gledališče v Ljubljani.

DRAMA.

Začetek ob 8. uri zvečer.

Sreda, 19. nov.: Zaprti.
Četrtek, 20. nov.: Zora, dan, noč. Red E.
Petek, 21. nov.: Pri Hrastovih. Red A.
Sobota, 22. nov.: Sestero oseb išče avtorja. C.
Nedelja, 23. nov.: Sumljiva oseba. Izven.
Ponedeljek, 24. nov.: Paglavka. Red B.

OPERA.

Začetek od pol 8. uri zvečer.

Sreda, 19. nov.: Rigoletto. Red B.
Četrtek, 20. nov.: Cavalleria rusticana. V vodnjaku. Red D.
Petek, 21. nov.: Trubadur. Gostovanje tenorista Jana Mesteka iz Pizna. Red F.
Sobota, 22. nov.: Rusalka. Red E.
Ponedeljek, 24. nov.: Zaprti.
Nedelja, 23. nov.: Prodana nevesta. Gostovanje tenorista Jana Mesteka iz Pizna. Izv.

Narodno gledališče v Mariboru.

Sreda, 19. nov.: Zaprti.
Četrtek, 20. nov.: »Apolonov hram«. Prem.

Gospodarstvo.

Vprašanje obrestne mere.

Dne 17. t. m. se je vršila pri tukajšnji podružnici Narodne banke Kraljevine SHS na željo generalnega ravnatelja dr. Novakovića, konferenca z zastopniki ljubljanskih denarnih zavodov (bank, hranilnic in posojilnic), ki je razpravljala o ureditvi obrestne mere.

Znano je, da je dala uprava Narodne banke Kraljevine SHS inicijativo za regulacijo obrestnih mer, ki naj bi se maksimirale za vloge z 10%, za posojila pa z 18% vstevši vse provizije. Povod k temu koraku so dale nezdružljive razmere, ki vladajo v celini naši državi in ki povzročajo dnevno naraščanje že itak ogromnega števila konkurzov, insolvent itd.

Visoka obrestna mera vlog, ki jo zahtevajo vlagatelji, dalje ogromne davčne obremenitve, naraščajoča režija itd. stlijo denarne zavode, da povečavajo vsled tega obrestne mere posojil.

Pri omenjenem sestanku se je ugotovilo, da je bila Slovenija prva, ki je pričela še pred 4 leti z regulacijo obrestne mere v svrhu, da prepreči nezdruživo in nesolidno konkurenco na tem polju in s tem neljube posledice takega medsebojnega konkuriranja.

Takrat sklenjeni dogovor je funkcioniral skoro brezhibno do zadnjega časa, ko ga je začela ovirati denarna kriza in pa zlasti konkurenca iz sosednih pokrajin. Predlogi generalnega ravnatelja dr. Novakovića so našli torej polno razumevanje pri zastopnikih denarnih zavodov, ki so tudi načeloma takoj pritrdili želji Narodne banke Kraljevine SHS, da se ustvari v prvi vrsti dogovor glede obrestovanja vlog, veljaven za celo državo in da se potem pristopi čimprej tudi k regulaciji obrestne mere v debetu.

Nadejamo se, da bo prinesel ta korak, če ne ravno takoj, pa vsaj v doglednem času, izdatno ozdravljenje gospodarskih razmer v naši državi in da bo s tem pomagano zlasti naši industriji, obrti ter trgovini, ki težko vzdržuje današnje stanje.

• • •

g Priloge za vojvodinsko razstavo. Obe vojvodinski trgovski zbornici pripravljata veliko razstavo, ki se bo vršila v sredi prihodnjega leta. Na razstavi bodo poljedelski, obrtniški in trgovski produkti.

g Osnovanje Lloydovega registra na Sušaku. Po poročilih zagrebških listov se bo na Sušaku ustanovila družba »Llyds Register of Shipping«, ki je že predložila oddelku trgovskega ministristva v Zagrebu svoja pravila v potrdilo. Oblika te družbe še ni gotova.

g Tračnice za zagrebško železniško ravnateljstvo. Okoli 20. t. m. pričakujejo prve pošiljke tračnic, ki bodo prišle na Sušak iz Nemčije. En del teh tračnic bodo porabili za progo Gračac—Knin, drugi del pa za izmenjavo starih tračnic med Siskom in Slavonskim Bredom.

g Železnica Krapina—Regatec. Kakor posnemamo iz zagrebških listov, so inženjerji že izmerili progo Krapina—Regatec. Tekom zime bodo prepekljali sem ves preostali material od gradbe železniške proge Ormož—Ljutomer, tako da bodo začeli novo progo graditi morda že spomladi prihodnjega leta.

g Dobave podjetjem na kredit. Po obvestilu belgrajske industr. zbornice, so večje angleške in belgijske tvrdke pripravljene z odgovarjajočo garancijo dobavljati našim podjetjem večje objekte kakor kompletne strojne naprave, električne naprave, tvornično opremo itd. in sicer na eno ali dvoletni kredit. Obresti bi znašale 11—12 odstotkov letno.

g Nov carinski postopek za obmejni pas. Na predlog zunanjega ministristva in poročila poljedelskega ministristva je izdelan v finančnem ministristvu pravilnik o novem carinskem postopku pri uvozu in izvozu živine na pašo v obmejnem pasu z Avstrijo. Ta pravilnik je izdelan na podlagi sklenjenih konvencij z Avstrijo; v njem se nahajajo rešitve za vsa mogoča sporna vprašanja, ki se vedno ponavljajo.

g Zakonita obrestna mera na Ogrskem. Ogrski finančni minister bo v kratkem parlamentu predložil osnutek zakona o dopustni obrestni meri. Na podlagi neke stare naredbe znašajo zamudne obresti sedaj 2 odstotka mesečno, kar je pri sedanjih razmerah na donarnem trgu gotovo izredno visoko. Po novem zakonu bi bile zakonito določene zamudne obresti na 1 odstotek mesečno.

g Karteliranje lesne trgovine na Ogrskem. Po zgledu veletrgovcev z lesom za kurjavo so stvorili tudi mali trgovci kartel.

g Reparacije za september in oktober t. l. V teku meseca septembra in oktobra t. l. je Nemčija plačala na račun reparacij 169.7 milijona zlatih mark, od česar je bilo v naturi za 143.1 milijona, od te svote zopet je sprejela samo Francija 60.8 milijonov zlatih mark.

g Francoska zunanja trgovina. V prvih 10 mesecih t. l. je uvozila Francija 47.4 milijona ton blaga v vrednosti 32.600 milijonov frankov, izvozila pa 23.9 milijona ton v skupni vrednosti 33979 milijonov frankov. Iz teh podatkov je razvidno, da znaša aktivnost bilan-

ce francoske zunanje trgovine 1379 milijonov frankov. Obseg francoske zunanje trgovine je napram lanskemu letu znatno večji tako po vrednosti kakor po količini.

Borze.

18. novembra 1924.

DENAR.

Zagreb. Italija 296.8—299.8 (298—301), London 317.67—320.67 (318.35—321.35), New York 68.50—69.50 (68.40—69.40), Pariz 362 do 367 (3.6035—3.6535), Praga 204.50—207.50 (2.0495—2.0795), Dunaj 0.0966—0.0986 (0.0965 do 0.0985), Curih 13.30—13.40 (13.28—13.38), ef. dolarji 67.62—68.62 (68—68.20). Na borzi brez interesa. Blaga je dosti. Po borzi malo čvrsteje.

Curih. Belgrad 7.50 (7.50), Pešta 0.006950 (0.006950), Berlin 1.2350 (1.2350), Italija 22.35 (22.45), London 23.92 (24.03), New York 519 (518.70), Pariz 27.05 (27.40), Praga 15.4750 (15.4550), Dunaj 0.0073 (0.0073), Bukarešt 2.75 (2.80), Sofija 3.80 (3.75).

Dunaj. Devize: Belgrad 1028, Kodani 12330, London 327500, Milan 3064, New York 70935, Pariz 3712, Varšava 13600. Valute: dolarji 70460, angleški funt 325700, francoski frank 3670, lira 3035, dinar 1022, češkoslovaška krona 2106.

Praga. Devize: Lira 146.75, Zagreb 49.25, Pariz 178, London 156.575, New York 33.95.

VREDNOSTNI PAPIRJI.

Ljubljana: 7% investicijsko posojilo iz leta 1921 65 (blago), 2½% državna renta za vojno škodo 111—114, Celjska posojilnica d. d., Celje 210—220, Ljubljanska kreditna banka, Ljubljana 224—225 (zaklj. 224), Merkantilna banka, Kočevje 125—128 (zaklj. 125), Prva hrvatska štedionica, Zagreb 916—922, Slavenska banka, Zagreb 82 (blago), Strojne tovarne in livarne, Ljubljana 130—148, Trboveljska premogokopna družba, Ljubljana 475 (blago), Združene papirnice, Vevče 120 (blago), »Split« anon. družba za cement Portland, Split 1430—1470, »Nihag«, d. d. za ind. i trg. drvom, Zagreb 63 (blago), 4¼% zastavni listi Kranjske deželne banke 17.50 (blago), 4¼% kom. zadolžnice Kranjske deželne banke 89 (blago).

Zagreb: Hrv. esk. banka, Zagreb 108 do 109, Jugoslavenska banka, Zagreb 102, Ljubljanska kreditna banka, Ljubljana 217.50 do 223, Prva hrvatska štedionica, Zagreb 915, Dionično društvo za eksploatacijo drv, Zagreb 88—92.50, Hrv. slav. d. d. za ind. šečera, Osijek 840, Našice 56—70, Guttman 735 do 750, Slavonija 72—73, Trboveljska premogokopna družba, Ljubljana 462—472, 7% drž. inv. posojilo 64.50, Vojna odškodnina 112.

Dunaj. Alpine 387.000, Greinitz 137.000, Kranjska industrijska družba 790.000, Trboveljska družba 490.000, Hrvatska eskomptna banka 108.000, Leykam 170.000, Jugoslavenska banka 104.000, Hrvatsko-slav. dež. hip. banka 55.500, Avstrijske tvornice za dušik 195.000, Guttman 418.500, Mundus 920.000, Slavonija 721.000.

BLAGO.

Ljubljana. Les: Deske 20 in 25 mm, III., fco meja 520; škorete 13 mm, I.—II., fco meja 1 vag. 730—735 (zaklj. 730); remeljni 50/50, 50/60, I.—III., fco meja 550; smrekovi hlodi, zdravo lepo blago, od 30 cm prem. naprej, fco nakladalna postaja 325; bukovi krliji od 3—6 metrov dolžine, od 45 do 80 cm prem., brez srca in velikih grč, fco meja 410; ogje vilano, la, fco meja 118. — Žito in poljski pridelki: Pšenica domača, fco Ljubljana 395; pšenica bačka, par. Ljubljana 435; koroza nova, fco Mitroviča, gar. 138; oves bački, par. Ljubljana, na potu 335; lareno seme, fco Ljubljana 675—730; otrobi debeli, b/n, fco Ljubljana 235; ajda domača, črna, fco Ljubljana 270; ajda domača, siva, fco Ljubljana 250. — Stročnice, sadje: fižol ribničan, orig., fco Ljubljana 450; fižol ribničan, očiščen, b/n, fco Postojna trans. 540; fižol prepelčar, orig., fco Ljubljana 480; fižol prepelčar, očiščen, b/n, fco Postojna trans. 575; fižol mandolon, orig., fco Ljubljana 390; fižol mandolon, očiščen, b/n, fco Postojna trans. 490; fižol rjavi, orig., fco Ljubljana 410; jabolka za stiskanje, fco nakl. d. post. 120; orehi slavonski, fco Maribor 860.

Izpred sodišča.

Včeraj dopoldne se je vršila kazenska razprava proti faktorju Jugoslovanske tiskarne Jožetu Kramariču zaradi natisa znanega letaka, s katerim poziva Nezavisna delavska stranka Jugoslavije delavstvo na odpor proti nasilstvu »Orjuna«. Obtožnica dolži g. Kramariča, da besedila letaka ni predložil oblasti v cenzuro in da ni dal na letak natisniti imena tiskarne. Ker po mnenju državne oblasti vsebina letaka nasprotuje členu 1. zakona o zaščiti države in pa § 1. tisk. zakona, zahteva obtožnica za obdolženca zakonito kazn.

Soobtožena sta g. Hlebec in g. Stanovnik, ker sta omenjene letake delila med ljudi, oziroma jih lepila na javnih prostorih.

Sodnemu senatu predseduje viš. sod. svetnik Mladič, votanja pa sta bila sod. svet. Keršič in Mohorič.

Obtoženega Kramariča je zagovarjal g. dr. Brejc, gg. Hlebec in Stanovnika pa g. dr. Juro Adlešič.

Kramaričev zagovor.

Obtoženi g. Kramarič izpove, da je prišel nekega dne k njemu srednje velik človek z naročilom za natis omenjenih letakov v 5000 izvodih. Kramarič je imel naročilo od svojega ravnatelja, da tiskovin, na katerih ni podpisana nobena oseba, ampak samo kaka organizacija, ne sme sprejemati drugače kakor samo v slučaju, da naročnik pove, kdo je naročnik in kdo je plačnik. Na tozadevno vprašanje je dobil od neznanca odgovor, da je naročnik in plačnik g. Hlebec. Neznani naročnik je naglašal, da je stvar nujna in da prosi, da se naročilo izvrši še istega dne. Tej želji je on ustregel in takoj dal letak v tisk, ne da bi ga bil prebral, kar tudi ni njegova dolžnost in ni navada v nobeni tiskarni. Ko je bil letak dotiskan, je prišel popoldne nekdo drugi v tiskarno in vzel s seboj že dotiskani del letakov iz ekspedicije. Po oddaji teksta v tiskarno obtoženec z letakom ni imel ničesar drugega opraviti, kakor da je naročilo vpisal v knjige in dal račun dalje. To je bila njegova stvar in dolžnost in nič več. Cenzura ni njegova reč. Zato se je obtoženec ne malo začudil, ko ga je ravnatelj tiskarne g. Čeč po svojem povratku s kupčijskega potovanja poklical k sebi in ga primerno oštel, ker ni bila na letakih natisnjena tvrdka. To pa zopet ni njegova stvar, da bi se zato brigal. On ni naročil niti, da se mora tiskarna omeniti, niti, da se mora izpustiti.

Obtoženec g. Hlebec priznava, da je inkriminirane letake res delil, ker je bil uverjen, da so cenzurirani in dovoljeni. Letaki so ležali na mizi v »Delavskem domu« in nekaj je bilo tudi nalepljenih zunaj na poslopju, ne da bi se bil kdo ob nje spodtaknil. Zato je bil uverjen, da so letaki dovoljeni in zato jih je tudi nekaj vzel s seboj in jih po dnevi vpricho stražnika delil med delavce pivovarne »Union«.

Soobtoženi železniški delavec Stanovnik izpove, da je dobil en izvod omenjenih letakov v Ljubljani na kolodvoru. Prišedši domov v Borovnico je letak nalepil na oglasni deski in odšel na to v gostilno. Ko je prišel tja za njim orožnik Bončina, ga je vprašal, če je kaj zakrivil ali če kaj ni v redu, naker mu je orožnik odgovoril, da on tega sam ne ve, pač pa da je primoran stvar prijaviti že zaradi tega, ker letak (plakat) ni bil kolokovan.

Votant dr. Mohorič: »Ali Vam je kdo za vaše delo kaj dal?«

Stanovnik: »Nihče nič.«

Po izjavah obtoženec prečita predsednik dr. Mladič pismene izjave raznih prič.

Ravnatelj Jugoslovanske tiskarne g. Čeč opisuje v svoji izjavi natančno ves proces, ki se vrši od prinosa rokopisa v tiskarno do izročitve tiskovin naročniku. Med drugim pove, da ni navada na vseh tiskovinah označevati tiskarne. Mnogi naročniki to sicer izrecno žele, mnogi pa tudi navedbo tiskarne odločno odklanjajo.

Faktor iste tiskarne g. Černe izjavlja, da faktorji stavcem nikdar ne omenjajo izrečno, da mora biti ime tvrdke dostavljeno. To tudi ni njegova stvar.

Stavec g. Josip Gmajnar priznava, da je letak stavil, izjavlja pa, da mu ni nihče naročil, naj tudi tvrdko pristavi, ravno tako pa tudi ne, naj je ne tiska.

Ekspeditorica gdč. Eržen izjavlja, da pošilja izgotovljene tiskovine sama v cenzuro, omenjene tiskovine pa ni odposlala, ker jo je smatrala za navadno okrožnico.

Orožniški stražmojster g. Bončina izjavlja kot priča, da je videl obtoženega Stanovnika, kako nekaj lepi. Ko je vsebino prebral, se mu je zdelo, da nekaj mogoče ni prav in je plakat odtrgal, da ga predloži svoji oblasti. Šel je za Stanovnikom v gostilno, kjer ga je ta vprašal, »če je kaj hudega?« On mu je odgovoril, da tega ne ve, pač pa mora stvar prijaviti. Stanovnika opisuje priča kot mirnega človeka.

Po zaslišanju prič je utemeljeval obtožbo namestnik državnega pravdnika g. dr. Mastnjak stvarno in mirno.

Zagovor dr. Brejca.

Za državnim pravdnikom je povzel besedo zagovornik g. Kramariča g. dr. Brejc, ki je izvajal sledeče: »Javni obtožitelj bi bil moral dokazati, da se je obtožen g. Kramarič res pregrešil proti členu 1. zakona o zaščiti države in proti § 9. tiskovnega zakona. On tega ni dokazal. Cela obtožnica sloni na samih domnevah. Obtožitelj bi moral dokazati, da je obtoženec inkriminirani letak bral. Kako naj to dokaže? Saj ni niti ene priče, ki bi bila obtoženca v kritičnem trenutku natančno opazovala, ali bere rokopis, ali bere le njega prvi del, ali pa ga bere do konca. Tu manjka vsako dokazilno gradivo.

V obtožnici omenja g. državni pravdnik, da je moralo obtoženčevo pozornost vzbuditi že dejstvo, da prinašajo k njemu v natis ljudje, ki imajo svojo tiskarno, in že iz tega bi bil moral obtoženec sklepati, da nekaj ni v redu, zlasti še, ko je moral videti v letaku imena Fakin, dr. Lemež itd. Jaz pa mislim, da bi bila ta imena mogoče vzbudila po-

sebno pozornost gospoda državnega pravdnika, ki še danes zasleduje morilce Fakinove in mučilce Juvanove, nikakor pa ni treba, da vzbuja pozornost tiskarniškega faktorja.

Kar se tiče natisa imena tvrdke, je stvar tudi popolnoma jasna. Mnogi naročniki tiskovin iz raznih vzrokov naravnost žele, da se ime tiskarne na njihovih naročilih ne natisne. Tudi ni stvar faktorjeva, da kaj takega stavcem izrečno naroča, kakor je to že čisto pravilno omenila priča g. Gmajnar. Iz izjav vseh prič pa je razvidno, da obtoženec tudi ni nikomur prepovedal firme natisniti.

S cenzuro pa faktor sploh nima nikakega posla. To je stvar drugih organov. Če bi faktor imel nalogo, vse njemu izročene rokopise prebirati in jih ocenjevati, bi tiskarniško delo popolnoma zastalo. Kako pa naj faktor preisoja visokoznanstvena dela na kaznivost ene ali drugega stavka v njih? To ni stvar faktorjev, ampak stvar posebnih cenzorjev.

Tudi v objektivnem oziru je obtožba popolnoma pogrešena. Kaj pravi § 1. zakona o zaščiti države? Ta paragraf pravi, da morajo imeti namen izvajati nemire. Inkriminirani letak pa tega namena nima, ker poziva samo na samoobrambo pred onimi, ki so obstoječi državni red že rušili! Zaradi poziva na samoobrambo pa še nikdar nobeno sodišče ni nikogar obsodilo in zato je oprostitev neizogibna.

Zagovor dr. Adlešiča.

Dr. Juro Adlešič izjavja: Obtožba se mi zdi nepopolna, ker ni vpoštevala vzrokov in okolištin, v katerih je inkriminirani letak izšel. Letak je izšel po žalostnih dogodkih v Trbovljah, po surovem nasilstvu nad Juvanom in po slovesni zaprisegi voditeljev »Orjuna« na grobu trboveljskih žrtev. Kaj stoji v tej za prisegi? (Bere): »Osvetličemo vas i van pozitivnih zakona ove zemlje!« To je javen poziv na nasilje in na protizakonitost. Zakon prepoveduje koga napasti, zakon prepoveduje koga ubiti. Omenjeni poziv pa kliče privatne ljudi, da postopajo »van zakona«, to je proti zakonu. Takrat se ni našla nobena oblast, ki bi bila proti temu pozivu nastopila in zato je v vsi javnosti zavladal silen strah pred neznanimi dogodki, omenjena prisega pa še ni bila dovelj, ampak tej prisegi so sledila tudi dejanja, ki so dokazala, da ta prisega niso prazne besede, dokazala pa so tudi, da se zakoni ne spoštujejo in da jim javna oblast ne more pomoči do veljave. Vsled tega je bila vera v pravni red omajana, zupanje do oblasti je izginilo in zato ni čuda, da se je takrat pojavil klic po samoobrambi. Mi se vsi spominjamo, kako je klicala takrat SLS svoje fante na pomoč v varstvo svojih predstavnikov, socialist dr. Korun je predložil vladi pravila za zaščitno organizacijo svojih »udarnikov«, ki jih je vlada tudi odobrila, neodvisna delavska stranka pa je izdala inkriminirani letak, ne z namenom, da napada in da ruši javni red in mir, ampak za svojo samoobrambo. Pripravljati se na obrambo pa ne more biti kaznivo.

Glede obtoženega Stanovnika naj omenjam le, da on ni bežal pred orožnikom, ampak je šel mirno v gostilno, kjer je sam orožnika vprašal, če kaj ni prav.

Zako o zaščiti države ne določa nobene kazni za samoobrambo, ampak hoče v prvi vrsti zadeti one, ki poskušajo namenoma rušiti obstoječi red. Taki ljudje pa ne delajo javno, ampak tajno. Obtoženci pa so nastopali vedno in povsod javno. Zato prosi za oprostilno razsodbo.

Razsodba.

Po kratkem posvetovanju razglašil predsednik sodnega senata razsodbo, s katero se vsi obtoženci oprost vsake krivde po § 1. zakona za zaščito države, obtoženi g. Kramarič pa se obsodi zaradi prestopka proti § 9. tisk. zakona na 200 Din globe.

Izkoriščanje zemeljske toplote.

V dobi, ko skuša človek izkoristiti vsak del svoje okolice v praktične namene, se je pojavilo tudi vprašanje, kaj bo, ko bodo izčrpani premogovniki. Daleč so še ti časi, a človek reže briga zanje. Do tedaj bodo gotovo že znali neposredno izkoriščati solčno toploto kakor tudi silo, ki jo povzročuje gibajoče se morje. t. j. plimo in oseko. Vendar se misli še na tretji izvor sil, namreč na ogromno množino toplote, ki jo krije zemeljska skorja. Kako izkoristiti to toploto?

Ze Flammarion je predlagal izkopati in napeljati ogromne rove z velikim premerom v globino, kjer vlada večja toplota kot na zemeljskem površju. Na ta način bi dobili takorekoč vedno zgreto ploščo, katere izkoriščanje bi ne bilo težko.

Poglejmo nekoliko, s kakšnimi težkočami bi bilo združeno izkoriščanje toplote! Po omenjenem načrtu bi speljali v globine 6, 8, 10 km rove kakor predlaga Flammarion. Prvo vprašanje je, kako daleč bi bilo treba kopati, da se doseže gotova temperatura. Na to nam odgovarja geologija, seveda ne natančno. Zakaj ako naraste temperatura na nekaterih krajih šele pri 100 m, se zgodi to na drugih že pri 10 m. Povprečno pa računamo 30 do 40 m za stopinjo. Da dosežemo vročino 100 stopinj, bi bilo treba izkopati rov, globok tri do štiri kilometre. V globini 10 km bi mogli računati s toploto 250 stopinj. Kako bi se delalo ob taki vročini, je samoposebi skoro nereš-

Živo vprašanje. Morda bi izumili stroje, ki bi s pogonom na elektriko s površja doli delali v globini. Zgradnja rova s premerom na desetline ali celo stotine metrov pa bi bila že radi vročine same izključena. Ostala bi torej možna le gradnja z majhnimi premeri. V to svrhu je predlagal Aratinov posebne vrtnalne stroje, ki bi se vložili v rov.

Zgradnja širokega rova je že zato manj praktična kakor zgradnja ozkih rogov, ker bi bilo treba iz enega samega širokega rova izgrebsti več kamenja, kakor iz cele vrste ozkih rogov. Zakaj vročina bi prihajala v prvi vrsti od sten, ker bi bila njih ploščina mnogo večja od osnovne ploskve luknje, ki bi bila seveda najbolj vroča.

Iz tega sledi: najbolje bi bilo zgraditi neštevilo finih rovičev, kjer je potrebno malo vrtnanja. Zemeljska skorja bi bila, da se tako izrazimo, prebodena s tankimi znojnicami.

Ker pa bi bilo vsekakor treba kopati več kilometrov, prihaja v poštev še drugo vprašanje. Teža, ki obremenja skalno gmoto v globini, je ogromna. Povprečna teža kamenja je približno poltretja od teže vode. V morski globini 1000 m teži na vsak kvadratni centimeter telesa okroglo 100 kg. V isti globini zemeljske skorje bi znašal ta pritisk 250 kg, pri 3 km 750, pri 4 km 1000 kg. To bi bilo pri točki, ko voda zavre, in tako globoko bi gotovo morali kopati.

Ali bi kamenje vzdržalo tak pritisk? Ne, to se pravi, le, ako bi bilo stiskano enakomerno z vseh strani. Ako pa se lahko v eno stran umakne, ga teža potisne in stre v isto stran. Roviči bi se tako v gotovi globini najprej polagoma, nato pa vedno brže stiskali in steno bi zmečkale vrtnalne stroje.

Tega so pričakovali že v globini 2000 m.

Pa ni čisto tako. Rov pri Parušovcih je globok 2000 m. To prihaja od tega, da se gornje zemeljske plasti tudi s strani vzdržijo, čimer se povzroči velika razbremenitev in se pritisk nize dol znatno zmanjša. Vendar je v večji globini stisnjenje rova in zmečkanje strojev neizogibno, ker višja toplota in vlaga zmanjšujeta odpornost sten.

Morda ni izključeno prodreti do temperature nekaj nad 100 stopinj? Potem bi se dala napeljati v cevi voda do one globine. Voda bi se tam zgrela do nad vrelišča. Potem bi se dvigala k površju, ker bi jo dvignila mrzla voda, ki bi jo spuščali v globino. V par bi se ne izpremenila, ker bi to preprečal nad njo viseči vodni stebel. Šele v razmeroma majhni globini pod površjem bi bil pritisk tako majhen, da bi prišlo do izparivanja, tako da bi prišla iz rova razen vrele vode še gotova količina pare. Kako je to dalje izkoriščati, je jasno. Ujeli bi vodo in paro v en kotel, kjer bi dobili nekaj več vode z višjo temperaturo — 120 stopinj pri dveh, 180 stopinj pri desetih atmosferah — in nekaj manj pare z isto temperaturo.

To že nekaj pomeni. Potem bi lahko na umeten način pridobivali silo, kakor so to dosegli pri pari, ki ubaja iz naravnih razpok pri Lardello v Italiji. Tam so bile med vojno naprave, ki so dobavljale nad 10.000 konjskih sil in zalagale z električnim tokom Piso, Livorno, Cecino in Sieno ter celo vse cestne železnice v Firenci.

Izkoriščanje zemeljske toplote pa ima, izvemši navedeni slučaj z vodo, še drugo težko. Kamenje je tako slab prevodnik toplote, da bi se zgradnja tako globokih rogov ne obnesla. Bila bi tudi mnogo predraga. Tozadevne naprave bi mogle uspešno delovati le na tleh, do tlik katerih sega vulkanski ogenj.

Turistika in sport.

S. K. Ilirija. Redni občni zbor se vrši dne 5. decembra 1924 z običajnim dnevnim redom. Čas in kraj objavimo naknadno. — Odbor.

Naznanila.

«Ljubljana». V četrtek 20. t. m. ob 8. uri skupna pevska vaja moškega in ženskega zbora. Udeležba vseh članic in članov nujno potrebna in obvezna. — Predsednik.

Občni zbor Leonove družbe se vrši v četrtek dne 20. t. m. ob pol 4. uri pop. v Jugoslovanski tiskarni. Dnevni red: Poročila odbornikov, volitev 7 odbornikov, razno. — Odbor.

Društvo polteljskih nameščencev v Ljubljani priredi dne 3. januarja 1925. v hotelu «Union» običajno letno veselico z bogatim srečelovom. Sorodna društva se naprošajo, da bi na ta dan ne prirejali svojih veselice. — Veselični odsek.

Poizvedovanja.

Nasel se je nahrbtnik z čevlji in perilom. Dobi se ga v pismonoški dvorani pošte Ljubljana 1.

Izgubil se je medaljonček na kratki verzi, v njem majhen rožnivec. Ker je spominske vrednosti, prosi se najditelj, da ga proti nagradi odda pri upravnistvu «Slovenca».

Neprekosljivi so le
EXCELLA
šivalni stroji.
Nedosežni v konstrukciji in materialu. Izredno nizke cene. Ogledite si jih pred nakupom. **J. GOREC, Ljubljana** Palača Ljubljanske kreditne banke

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

priporoča sledeče igrokaze:

Srenja. Drama v štirih dejanjih. Spisal J. Jalen. Din 25.—.

Dom. Drama v štirih dejanjih. Spisal J. Jalen. Din 22.—.

Miklova Zala. Igra v petih dejanjih. Po Sketovi povesti priredil M. Bajuk. Din 22.—.

Tihotapee. Ljudska igra v petih dejanjih. Po Jurčiču priredil M. Bajuk. Din 22.—.

Zo dvanajstih letih. Ljudska igra v štirih dejanjih. Po Schrottenbachu priredil Fr. Koblar. Din 22.—.

Dalje za vsakega režiserja in igralca neobhodno potrebna knjiga je:

Diletantski oder. Navodila za režiserje. Din 16.—.

Lepa maska. Navodila za šminkanje in maskiranje. Din 6.—.

Naročila sprejema Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

Meteorološko poročilo.

Ljubljana 306 m n. m. viš.

Normalna barometriška višina 736 mm.

Čas opazovanja	Barometar v mm	Termometer v C	Barometar v C	Nebesni vetrovi	Padavine v mm
17./11. 21 h	742.3	-0.9	1.2	obl. s. v.	
18./11. 7 h	740.6	-1.2	1.0	obl. s. v.	0.0
18./11. 14 h	740.1	0.1	0.6	jas. s. v.	

MALI OGLASI

Vsaka drobna vrstica Din 1.50 ali vsaka beseda 50 par. Najmanjši 5 Din. Oglasi nad delovno vrstico se računajo višje. Za odgovor znamko!

UMIVALNIK

z marmor. ploščo in ogledalom, še dobro ohranjen, poceni naprodaj. — Naslov pri upravi lista pod št. 7159.

Pozor, KMETOVALCI, obrtniki! Prevozni mlinci za domače mletje (pogon 3KS) so na ogled in naprodaj pri: **PODBOJ, Sv. Petra cesta št. 95, Ljubljana.** 7142

Iščemo mojstra za jarmenik

(Gattermeister), dobro mož, ki je obenem ključavničar ter se razume na stroje in izkoriščanje lesa. Stanovanje in kurjava brezplačno. — Ostalo po dogovoru. Ponudbe na: **Braca Madunič, Bugojno, Bosna.** 7235

NAPRODAJ so novi **ŽENSKI ČEVLJI št. 37** radi velikosti po zmerni ceni. Naslov v upravi. 7268

Piccoli-jevo železnato vino krepča

slabotne, krvi potrebne in nerazvne osebe, bledice in šibke otroke. — Dobi se v **lekarni dr. G. Piccoli, Ljubljana, Dunajska cesta.**

LEPA, VELIKA Arankaria

(Edeltanne) se proda pri **R. ANDRETTO — VIC.** 7113

Za Miklavža in božič.

Mamice, razveselite otroke in kupite igrače vozičke in mala dvokolesa, tricikelne, holenderje, stolice, zlojživlje, tudi za mizice, šivalne stroje itd. najceneje **TRIBUNA F. B. L.,** Tovarna dvokoles in otroških vozičkov, Ljubljana, Karlovska cesta št. 4. 7001

POTNIKA za vino

poštenega in dobro uvedene, iščem. Ponudbe z zahtevki in referencami pod »Vestno in pošteno« upravi.

MLADENIČ

brez sredstev, želi službo vzgojitelja, dom. učitelja ali oskrbnika-delovodje na večjem posestvu ali župnišču, kjer bi bila hrana in stanovanje in bi se mogel posvetiti priv. študijem. Ponudbe v upravi pod **Mladenšč 7221.**

BUKOV GOZD

NAPRODAJ. Za izsekati ca. 300 sežnjev drv. Lepi plohi tudi za drugo porabo. Eno uro od kolodv. Laško. Lepa cesta. Ponudbe na odvetniško pisarno g. dr. **AL. RAKUN, Celje.** 7231

Stanovanje

v novi hiši **SE ODDA** — 2 sobi in pritlikline. Naslov se izve v upravnistvu »Slovenca« pod številko 7264.

Za razširjenje dobrodošle trgovine na sijajnem prostoru **SE IŠČE**

KOMPANJON

s kapitalom 150—200.000 Din. — Cenj. ponudbe pod »Zelo rentabilno« na Aloma Company, Ljubljana. 7253

Službe išče

pridna in poštena **PRODAJALKA** mešane stroke. Gre tudi na deželo. Poirve se v trgovini **A. ŽIBERT, Ljubljana, Prešernova ulica.**

VAJENEC

se sprejme v **TRGOVINO** mešanega blaga. Biti mora zdrav, krepak deček s primerno šolsko izobrazbo. — Prednost iz štajer. ali Dolenske. Ponudbe na upravo pod št. 7240. Poslati je dopisnico za odgovor. 7240

ŠKORNJE

in vse vrste ČEVLJEV izdeluje po meri

A. Zalokar

Kolodvorska ulica 18.

NAPRODAJ

amerikanska **PISALNA** mila in **OMARA** in nekaj popolnoma novih, svetlih svetilnih **TOALET** po ca. 500 Din. — Naslov pri upravi pod številko 7262.

Tri dijake

se sprejme na hrano in stan. Separirana soba. — Rimska cesta 10, II. nadstropje.

DOBRO IDOČA

GOSTILNA

se takoj **ODDA** v sredini mesta Ljubljane, najraje tistemu, ki plača nekaj let naprej. Ponudbe na upravo pod šifro »PRILOŽNOST«.

PRODAJALKO

vsa s petletno prakso, za vodstvo podružnice in **DRUŽABNIKA** ali **DRUŽABNICO** z gotovino 20—25 tisoč Din, tudi brez trg. izobrazbe, se sprejme takoj. — Ponudbe na upravo lista pod št. 7267.

OTROŠKI VOZIČEK

dobro ohranjen, se prav ugodno proda na **Aleksandrovi cesti št. 15.** 7269

Odda se srednjevelik

TRGOVSKI LOKAL

Naslov pri upravi pod 7263.

Hotel „Srpski kralj“ v Beogradu

se odda v najem od 1. aprila 1925 s celim inventarjem. Za ceno in pogoje je vprašati pismeno ali ustmeno pri

Vračarski zadrugi v Beogradu.

Kdor da več

za priporočilo svoje tvrdke ali podjetja v kakem časopisu, kakor bi bilo to v skladu z uspehom, ki ga je dosegla reklama, naj bo uverjen, da je temu ponajveč vzrok napačno izbran način reklame. Zato je neobhodno potrebno, da se vsak trgovec ali obrtnik, pa tudi vsakdo, ki kaj kupuje ali prodaja, obrne poprej na upravo našega dnevnika in zahteva podrobnih pojasnil in proračun. Stranka si pri tem prihrani trud in stroške in se obvaruje čestje večje škode.

Jutranja zvezda.

Napisal H. Rider Haggard. Iz angleščine prevzel Peter M. Cernigoj.

(Dalje.) 25

»O,« je odgovorila Asti in mu je pozorno pogledala oči, »torej se ti je nekaj sanjalo? Ali morda takrat, ko ti je Amenova hči, moja rejenka, dajala nocoj skrivne ukaze?«

»Darilo!« je rekel Rames in je iztegnil roko.

Nato je mati, mirno se smehljaje kakor običajno, vzela iz nedrja svoje obleke nekaj v platno zavitega; pritisnila je kraljevski pečat, s katerim je bilo zaprto, na čelo ter je ovite izročila Ramesu. S trepetajočimi prsti je razlomil pečat; v platnu je bil prstan, ki ga je Tva, kakor je Rames vedel, nosila mnoga leta na kazavcu desnice. Bil je debel in iz čistega zlata, na obroču je bil vrezan znak solca, ob njem pa sta na obeh straneh klečala mož in ženska, kronana z dvojno egipčansko krono, in sta držala v desnici zapleteno znamenje življenja ter ga dvigala k žarečemu solncu.

»Ali veš, kdo je nosil ta prstan v davnih dneh?« je vprašala Asti Ramesa, ki ga je pritisnil na ustnice.

On se je spominjal samo, da ga je nosila Tva, in je odkimal.

»Tvoj praded in moj, Rames, zadnji vladar naše krvi, ki je vladal v Egiptu pa tudi v deželi Keš. Pred kratkim so preoblekli njegovo božansko truplo v grobu, in princesa, ki je bila tamkaj navzoča s tvojim očetom in menoj, je potegnila ta prstan z njegove mrtve roke ter ga ponudila Ramesu, ki ga ni hotel sprejeti, češ, da je kraljevski pečatnik. Tako ga je nosila sama in ga pošilja sedaj iz razlogov, ki jih le ona

pozna, tebi, morda zato, da ti da več veljave v Kešu, kjer je ta mogočni pečat znan.«

»Hvala kraljici,« je zamrmral. »Nosil ga bom vedno.«

»Naj ti počiva na prsih, dokler ne prekorajš meje, ker te sicer utegne kdo po njem povpraševati in boš težko odgovarjal. Sin moj,« je nadaljevala naglo, »ti se držeš ljubiti to našo kraljico?«

»Res je, mati. Ali ti, ki vse veš, tega nisi vedela? Ti si kriva, ki si naju skupaj vzredila.«

»Ne, moj sin, krivi so bogovi, ki so tako sklenili. Toda — ali tudi ona tebe ljubi?«

»Vedno si pri njej, mati, in jo povprašaj sama, če še ne veš. Vsaj to je gotovo, da mi je poslala svoj lastni prstan. O mati, mati, čuvaj jo dan in noč, zakaj če se ji zgodi kaj hudoga, umrjem. Mati, kraljice ne morejo odločevati same o sebi, kakor druge ženske; politika jim izbira soprogo. Čuvaj jo neomejeno, mati. Tudi če zapravi prestol, ne pusti, da pride v roke možu, ki ga sovraži. Ščiti jo v preizkušnji, če jo zadene; in če jo moč zapusti in jo bogovi pozabijo, tedaj jo skrij v tkanino svojega čara in jo ohrani neoskrunjeno, da bom mogel blagosloviti tvoje ime na veke.«

»Za redko ptico si se pognal, Rames, toda tvoj močnejši jastrebi, nego je bil tisti, ki si ga ubil; kraljevski orli ti utegnejo ugrabiti družico. Pa storila bom, kar morem, saj sem že davna prej gledala to uro in vedno molim, naj bi te moje oči, preden jih smrt zapre, videle na prestolu tvojih dedov, ovenčanega s toliko močjo in tako ljubeznivo ter lepoto, kakršna ni bila še nikoli dodeljena nobenemu možu. Sedaj pa skrij ta prstan na svojih prsih in z njim svojo skrivnost, kakor jo bom skrila jaz, drugače se ne vrneš nikoli več v Egipt. Sledi svoji kraljevski zvezdi in nikomur dru-

gemu. Naj ti je svetovala karkoli, stori tako in se ne oziraj na deslo ali levo, zakaj pravim ti, v teh dekliskih prsih prebiva božja modrost.«

Nato mu je položila roke na glavo, kakor daga blagoslavlja, in se je obrnila ter odšla.

Tako je Rames odpotoval in nihče ga ni več videl. Počasi so govorice o njegovi zmagi nad princem iz Keša in o muhavem ukazu dekliske kraljice, ki ga je postavila za poveljnika sijajnega spravnega odposlanstva staremu kralju, očetu umorjenega princa, zamrle, ker niso več imele hrane.

Tua je dobro čuvala svojo skrivnost in nihče ni ničesar zvedel o njenem nočnem sestanku z mladim grofom. Napata je bila daleč, tako da se odposlanstvo, ki je odridlo ob takem letnem času, vsaj dve leti ni moglo vrniti, če se je sploh imelo kdaj vrniti. Le malokdo je verjel, da bo Rames med tistimi, ki pridejo še domov, ker so javno govorili, da je vojakom ukazano, naj ga ubijejo, brž ko bodo onostran egipčanske meje, in naj izroče njegovo truplo kot spravi dar.

Vsi so slavlili umnost in modrost kraljice, ki se je s tem zvijačnim ukrepom brez zgledovanja rešila iz težavnega položaja in si ni oskrnila rok s krvjo svojega brata po mleku. Če bi ga bila dala takoj umoriti, so pravili, bi ljudje mislili, da ga je odstranila, ker je bil kraljevskega rodu, ker bi ji v bodoče mogel postati tekmeč ali vsaj zaneti upor.

Medtem so imeli možje druge skrbi. Ali bo faraon umrl in zapustil mlado in ljubeznivo Neter-Tuo na prestolu, in če se to zgodi, kaj bo tedaj? Minilo je tisoč let, odkar ni ženska vladala v Egiptu in nobena še ni kraljevala brez moža. Zdelo se je torej potrebno, da li najdejo soproga čim prej mogoče.

Toda faraon ni umrl. Nasprotno, okreval je, čeprav zelo počasi, in je bil močnejši nego prejšnja leta, zakaj napad je bil izčistil njegovo kri, kakor se je zdelo. Kake tri mesece je ležal nemočen kakor otrok in se zabaval kakor otrok z malenkostmi ter je govoril o otrocih, ki jih je poznal v mladosti; če ga je kateri izmed njih slučajno obiskal kot star mož, ga je prosil, naj bi se igral z njim z vrtavko ali žogo.

Nato pa se je nekega dne nenadoma spremenil, vstal je s postelje in dal poklicati svoje svetovavce. Ko so prišli, jih je vprašal, kaj se je bilo zgodilo in zakaj se izza slavnosti ne more ničesar spominjati.

Z obzirnimi besedami so mu odgovarjali, toda faraon se je kmalu utrudil in jih je odslavlil. Ko so pa odšli in se je okreval s hrano, je dal poklicati Mermesa, kapitana Amenove straže in svojega prijatelja, ter je izpraševal njega.

»Spominjam se še,« je rekel, »da sem videl pijanega princa iz Keša, kako se bori s tvojim sinom, tem lepim, žarkookim grofom Ramesom, ki ga je ali norec, ali sovražnik odločil, da streže princu pri mizi. Bil je to pasji ukaz, Mermes, saj je vaša kri čistejša in starodavnejša, nego kri sedanjih kraljev v Kešu. Ko sem torej videl, da se moj kraljevski gost, snubec moje hčere, bori s častnikom moje lastne straže in pri moji lastni mizi, me je ta strašni pogled zadel, kakor mesar zadene vola, in zmračilo se mi je pred očmi. Kaj se je zgodilo potem, Mermes?«

»Toda, faraon: Moj sin je ubil Amathe-la v poštenem boju, nato pa so črni nubijski velikani besno napadli tvojo stražo, toda Egipčani so jih pod Ramesovim vodstvom, čeprav jih je bilo manj, premagali in skoraj vse pobili. Star vojak sem, toda nikoli nisem videl lepšega boja —«

Naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem pretužno vest, da je naša predobra mati, oziroma stara mati in tašča, gospa

Ana Marija Jug, roj. Šuligoj

danes, dne 17. novembra po dolgi mučni bolezni, v starosti 66 let, prevadena s tolažili sv. vere, mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb nepozabne pokojnice bo v sredo, dne 19. novembra ob 3. uri popoldne na Pobreškem pokopališču.

Zadušnica se bo brala v stolni cerkvi dne 20. novembra ob 7. uri.

MARIBOR — TRST, dne 17. novembra 1924.

Žalujoči: ANDREJ, soprog. — RUDOLF, JOSIP, sinova. — ANGELA poročena KLEMENC, hči. — MILAN, zet. — INES, MARIJA, snahi. — VALLY in DUŠAN, vnuka.

Trboveljski premog
drvo
koks
angleški premog
slezjske bričke

dobavlja ILIRIJA tu
Kralja Petra trg 8. Tel. 220
Plačilo tudi na obroke.

Kdor pride v Maribor,

naj ne zamudi obiskati moje trgovino z najboljšo emajlirano - pločevinasto POSODO, kakor tudi porcelanasto in stekleno robo. Cene zelo ugodne — prepričajte se!

A. VICEL — Maribor,
Glavni trg št. 5.

Neizprosmna smrt mi je danes ugrabila mojega ljubljene soproga, očeta, strica in zeta, gospoda

Alojzija Šinigoj bivšega trgovca

po dolgi mukepolni bolezni, previdnega s tolažili sv. vere.
Pogreb draga pokojnika bo v sredo ob 3. uri popoldne iz hiše žalosti, Stari trg št. 28 na pokopališču k Sv. Križu
Blagega rajnika priporočam v pobožno molitev in prijazen spomin.
Ljubljana, dne 18. novembra 1924.

Žalujoča SOPROGA in SINČEK.

Tovarna vijakov

Splošne stavbene družbe **MARIBOR**
Aleksandrova cesta št. 12

Vijaki za les vsake vrste
in vsake velikosti, zakovice
za pločevino, iz medenine,
železa, bakra in aluminija itd.

Telef.
št. 3

Žarnice Osram

kupite najceneje pri
Ivan Bogataj, koncesionirano
Ljubljana, Kongresni trg 19 poleg Nunske cerkve
Trgovina in zaloga inštalacijskega materiala,
telefonskih aparatov, modernih svetilnic in svetilk,
ter sodernih signalnih naprav proti vlomu.

OSRAM
NITRA

Boljša
luč boljše
delo.

OSRAM
to znamko mora nositi žarnica

Velikansko zalogo blaga najdete

za moške in ženske obleke
- v obče znani trgovini -

R. Miklauc

Ljubljana, Lingarjeva ulica in Pred škofijo
(zraven knezoškofijske palače).

Zanesljivo poštena in prijazna posrežba. - Tvrda prodaja samo v tej hiši (v lastnih prostorih).

„Vinaria“ delniška družba v Ptuj

priporoča vinskim trgovcem in gostilničarjem svojo bogato zalogo

izbornih haloških in ljutomerskih vin

po zelo ugodnih cenah.

Popolnoma varno naložite denar v LJUBLJANSKO POSOJILNICO

registrirana zadruga z omejeno zavezo v Ljubljani

Mestni trg št. 6

— ki ima že nad —

10.000.000.— Din jamstvene glavnice

Vloge na hranilo, knjižice in tekoči račun obrestuje najugodnejše

Inserirajte v „Slovenca“

BLAGAJNIČARKA
s prakso izšče službe. Naslov
pri upravi lisa pod 7266.

Kože polhove, jazbečve

in vse druge, od divjačin,
kupi v vsaki množini
D. ZDRAVIČ
Ljubljana, Sv. Florijana ul. 9.

Franc Erjavec

„pri zlati lopati“
trgovina z železnino
Ljubljana, Valvazorjev trg 7
(prej Hammerschmidt)
priporoča svojo bogato zalogo raznovrstne železnine ter tudi prvovrstni dalmatinski „Portland cement“ po nizki ceni.

LIVARNA ZVONOGLAS MARIBOR

Dobavlja najboljše bronaste zvonove, po kakovosti nadkriljujejo one iz predvojnega doba, čisti harmonični glasovi, 4 tedenski dobavni rok, vezelno jamstvo. — Odlikovana tvrdka z zlato košajno. Cene najnižje v Jugoslaviji

Kopirne knjige računov, komisijske knjižice, šolske mape, notese itd.

dobavlja najceneje

Knjigoveznica R. T. D.
Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6/II

Na'boljši angleški premog

(7800 kalorij) in

prima koks (en gros)

Dvakrat izdatnejši od domačega premoga. — Po najnižjih cenah takoj dobavljiv. — Naročila in pojasnila

ing. A. Štehi, Ljubljana, Dunajska c. 1a

Da so imeli stari Rimljani svinčnike „PENKALA“

bi se bile vršile velike cirkuške igre brez krvi. Namesto borenja gladiatorjev bi bili priredili najbrže tekme s svinčniki „Penkala“. Svinčnik „Penkala“ omogoča prijetno pisanje, ni ga treba ostriti in je elastičen kot pero. — Knjižarne naj Vam pokažejo imenitni svinčnik „PENKALA“ po Din 15.— in dalje, a isto tako tudi dobra, zlata naliv-peresa „Penkala“.

Palma kaučuk pete in podplati

omogočajo elastični, tihi hod,
štedijo Vaše noge in Vašo obutev ter o tpežne, ši n go usnje.

„LIPA“

zadruga mizarjev z om. zav. št. Vid n. Ljubljano
PRIPOROČA SVOJO BOGATO

zalogo pohištva.

Cene konkurenčne. 7048 Cene konkurenčne.

Natečaj.

»DRUŠTVO ZA ZIDANJE NOVE ŽUPNIJSKE CERKVE SV. MAGDALENE V MARIBORU«

razpisuje v dosegu črtežev (skic) za nameravano novo župnijsko cerkev SPLOŠEN NATEČAJ, katerega se morejo udeležiti osebno oni inženjerji in arhitekti, kateri stalno prebivajo v kraljevini SHS.

Določene so sledeče nagrade: I. nagrada 15.000 Din, II. nagrada 10.000 Din, III. nagrada 7500 Din. Razpisovalec si pridržuje pravico do nakupa nenagrajenih projektov po 5000 Din za vsakega.

Presojevalno razsodišče obstoji iz gospodov: inženjer Jaroslav Foerster, univerzitetni profesor v Ljubljani, načelnik; inženjer Adolf Baumel, gradb. nadsvetnik mestnega magistrata v Mariboru, namestnik načelnika; inženjer Anton Dolenc, šef okrožne gradb. sekcije v Mariboru; inženjer Miroslav Hengerer, ravnatelj jugoslov. inženjerskega podjetja v Mariboru; kaplan Pavel Holcman, Sv. Magdalena v Mariboru; dr. Franc Kovačič, profesor bogoslovja in umetnostne zgodovine v Mariboru; dekan in župnik Anton Stergar, Sv. Magdalena v Mariboru.

Natečajne izdelke je poslati na »Društvo za zidanje nove župnijske cerkve Sv. Magdalene v Mariboru« do dne 28. februarja 1925 ob 12. uri.

Za zasnovo potrebne določbe in načrte dobe konkurentje pri zgoraj navedenem društvu proti plačilu zneska 30 Din.

DRUŠTVO ZA ZIDANJE NOVE ŽUPNIJSKE CERKVE SV. MAGDALENE V MARIBORU.
dne 30. oktobra 1924.

Pavel Holcman,
tajnik.

Anton Stergar,
načelnik.